

Széplaki Erzsébet

Érdemes tankönyvíró

**Szövegértést fejlesztő
gyakorlatok 8.**

KÉZIKÖNYV

Kedves Kolléganő! Kedves Kolléga!

Remélem, nem veszed tolakodásnak, hogy nemcsak a levelemben, hanem a kézikönyv egészében a tegező formát használom. Egyrészt pedagógusok között ez már csak így szokás, másrészt lehet, hogy személyesen is ismerjük egymást, mert az elmúlt évek során találkoztunk valamelyik általam tartott módszertani előadáson, képzésen. Az is elképzelhető, hogy szerepelsz a módszertani e-mailes levelezőlistámon, ahonnan a mindennapi tanítási gyakorlatban hasznosítható anyagokat küldök neked. Ha szeretnél csatlakozni a kollégák többezres táborához, kérlek, jelezd nekem, **kizárólag** az e-mail-címemre: csopike9@gmail.com.

A 2020/21-es tanév ismét nagy változásokat hozott az oktatásügyben, így a tanításban is. Bevezették az új Nemzeti alaptantervet, valamint az 1., 5. és 9. évfolyamon az új kerettantervet. Ezekről a dokumentumokról nem szándékozom véleményt nyilvánítani. Nem problémákat szeretnék feltárni, hanem megoldásokat javasolni. A 2023/24-es tanévben pedig a 8. évfolyamon is bevezetésre kerül az új kerettanterv.

A 2020/21-es tanév az én tankönyvírói munkámban is vízvázstó lett. A hivatalos tankönyvlistán már nem volt megtalálható sem az 5. évfolyamos *Nyelvtan tankönyvemet* és *munkafüzetemet*, sem a *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* című tankönyvemet. A 2021/22-es tanévtől kezdve pedig már a 6. évfolyamosokat sem, a 2022/23-as tanévtől már a 7. évfolyamosokat sem. Azóta ezek a taneszközök már a Műszaki Könyvkiadó gondozásában jelennek meg, így a 8. évfolyamos *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* taneszközöm is. Ehhez készítettem ezt a kézikönyvet.

Röviden itt is megosztom veled, milyen előnyökkel jár a 8. évfolyamos *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* használata és alkalmazása az anyanyelvi, elsősorban a szövegértés fejlesztésében:

- megtalálható benne mind a három alapvető – elbeszélő, magyarázó-értelmező és dokumentum – szövegtípus;
- a szövegek többsége új, a mai kamaszok érdeklődési köréhez igazodik, a feladatok nemcsak a szövegértési képességüket, hanem a tudás alkalmazásának képességét is fejlesztik;
- a szövegek nagy része a mindennapi élethez kapcsolódik: az elektronikus banki ügyintézés előnyeiről és módjáról, a repülőgépjegy és a vonatjegy megrendelésének mikéntjéről. Pályaválasztási ajánlasként a tanulók interjút olvashatnak egy fiatal kozmetikus mesterrel és egy informatikussal. Megismerhetik a világháló véleményvezéreinek a tevékenységét, valamint a Margherita pizza történetét és receptjét. Érdekeségeket tudhatnak meg a megafauna két hatalmas állatáról: az óriáslajháról és a Giganthopithecusról. A *Street workout* című szöveg elolvasása után talán a diákok is kedvet kapnak az utcai edzéshez;
- nyelvezete az életkori sajátosságokat messzemenően figyelembe veszi;
- az illusztrációk szövegekkel való kapcsolata és aránya ideális, a megértést szolgálják, figyelemfelkeltők, izgalmasak, új felfedezésekre csábítók és fiatalosak;
- a változatos feladatok alkalmasak a hatékony szövegfeldolgozási technikák elsajátítására, az érvelés és a jegyzetkészítés gyakorlására, valamint a mindennapi életben hasznosítható szövegértéshez szükséges anyanyelvi képességek fejlesztésére.

Ebben a kézikönyvben igyekszem megkönnyíteni számodra nemcsak a tanórára való felkészülést a feladatok megoldásának közreadásával, hanem módszertani ötletekkel, javaslatokkal is.

A 8. évfolyamos nyelvtan helyi tantervhez Word-formátumban tudsz hozzájutni a Műszaki Kiadó honlapján (<https://www.mkkonyvkiado.hu/letoltesek/kozismeret>). Erről a linkről egyéb hasznos segédleteket is le tudsz tölteni: tanmeneteket, szógyűjteményeket, olvasásgyakorlási módokat stb.

A kerettantervben javasolt heti egyórás nyelvtanítás alig, de a kétórás tanmenet szerinti haladási ütem is nehezen teszi lehetővé a *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* használatát. Pedig a kerettanterv ezen az évfolyamon is kiemelt célként tűzi ki a szövegértő képesség fejlesztését. A tovább tanulás előtt álló diákoknak pedig fel kell készülniük a felvételire, ahol szintén hangsúlyos a szövegértés mérése. Azért is igyekeztem olyan témájú szövegeket beletenni a taneszközbe, amelyek felkeltik a nyolcadikosok érdeklődését, szívesen elolvassák őket, és megoldják a hozzájuk kapcsolódó feladatokat, így is készülve a felvételire.

Jó szolgálatot tehet ez a taneszköz a 8.-os kerettantervben található *Készüljünk a felvételire!* témakörének tanóráin is.

Ennek a tanári kézikönyvnek az elkészítésekor elsősorban a gyakorlati használhatóságot tartottam szem előtt. Minden esetben – amikor szükségesnek tartottam – a feladatok megoldása mellett az ellenőrzésére vonatkozó megtettem a **megjegyzéseimet**, illetve a **módszertani javaslataimat** is. Mindenképpen fontosnak tartom kiemelni, hogy a kézikönyvön belül **tanítási és tanulási algoritmusokat** is találsz. Ahhoz, hogy hatékonyan tudjuk a tanítványaink szövegértési képességét fejleszteni, el kell sajátítaniuk az adott képességfejlesztéshez kapcsolódó algoritmusokat. Nem volt ez másképpen alsó tagozaton sem a betű- és írástanítás során.

Kérlek, ha bármilyen elírást, betűkihagyást, tévesztést stb. észlelsz a taneszközben, jelezd nekem csopike9@gmail.com ímélcímemen. Hálás leszek érte. A következő kiadásban már javítani fogjuk!

A következőkben olyan, a Műszaki Könyvkiadónál megjelent módszertani segédleteimre hívom fel a figyelmet, amelyeket a Kiadó webáruházában (<http://konyvbagoly.hu>) **20% kedvezménnyel** tudsz megrendelni.

Új helyesírási szabályzat –

A változások tanításának módszerei (MK-2406)

A 2015 szeptemberében megjelent *A magyar helyesírás szabályai – Tizenkettedik kiadás* könyvben külön fejezet található *Változások A magyar helyesírás szabályai 12.* kiadásában címmel. Mennyivel nyújt több segítséget az általam írt módszertani segédlet?

Minden példát kigyűjtöttem a szabálypontok szövegének pontosítására és kiegészítésére. Az új szabálypontok, szabályváltozások megtanításához hozzárendeltem az adott évfolyamot. Módszertani javaslatokat, ötleteket társítottam hozzájuk, valamint feladatsorokat állítottam össze a rögzítéshez, gyakorláshoz. Az ellenőrzés megkönnyítésére a feladatok után a megoldásuk is megtalálható. A megváltozott helyesírású szavak jegyzékét kiegészítettem. Az egyes szavaknál feltüntettem a kapcsolódó szabálypontok számát, és további példaszavakat is írtam hozzájuk. Táblázatokkal, gondolattérképpel segítem a szabálypontok rendszerének megértését és tanulását-tanítását.

A szövegalkotás tanításának módszerei, 3–8. évfolyam (3 kötetes)

A szövegalkotási képesség fejlesztése, a fogalmazás tanítása nagyon szerteágazó és összetett feladat. Ebben szeretném segíteni a pedagógus kollégákat, felhasználva a fogalmazástanítással kapcsolatos gyakorló tanítói, tanári és tankönyvszerzői tapasztalataimat.

A kötetekben a feladatok melletti sorszámok az évfolyamokat jelölik. A megoldásoknál sok esetben a tanulóktól elvárható szöveg is olvasható, amelyeket mintaszöveggként is lehet alkalmazni.

A kötetek felépítése

- Az elsajátítandó alapfogalmak
- Fejlesztési célok, követelmények és fejlesztendő képességek
- Szóbeli szövegalkotás az írásbeli szövegalkotás előkészítéséhez
- Az adott fogalmazásműfaj tanításának algoritmusai
- Az adott fogalmazásműfaj szövegalkotási algoritmusai
- Óravázlatok

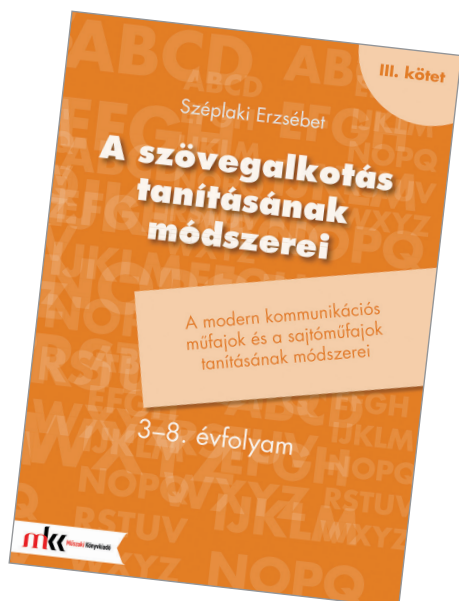
Az 1. kötet témái (MK-1903)

- A szöveg és a szövegalkotási műveletek
- A mesealkotás tanításának módszerei
- Az elbeszélésalkotás tanításának módszerei
- A kevert szövegek tanításának módszerei

A 2. kötet témái (MK-1904)

- A leírás tanításának módszerei
- A jellemzés tanításának módszerei
- A levélírás tanításának módszerei

A 3. kötet témái (MK-1905)

- A modern kommunikációs műfajok (sms, e-mail, blog, önéletrajz stb.)
- A sajtóműfajok (hír, tudósítás, interjú, riport stb.) tanításának módszerei

Középiskolás akarok lenni

Magyar nyelv és irodalom felvételi feladatsorok (MK-2481)

A feladattárban öt témakörben található azok a feladatok, amelyek megoldásával használóik nemcsak a középiskolai magyar felvételi feladatokra, hanem a középiskolai nyelvtan- és irodalomórákra is felkészülhetnek. Ezek a feladatok elsősorban az anyanyelvi, helyesírási, szövegértési és szövegalkotási képességeket, valamint a szókincs elemeit aktivizálják. Minden témakör elején jótanácsok olvashatók. A kiadvány végén megtalálhatók a feladatok megoldásai.

Ajánlom mindazok – szülők, magyartanárok – figyelmébe ezt a segédletet, akik támogatni kívánják azokat a diákokat, akik középiskolások akarnak lenni.

A pedagógiai, magyartanári munkához jó egészséget, sok sikert kívánok!

Kollegiális tisztelettel és szeretettel üdvözöllek:

Széplaki Erzsébet, Csöpi

Budapest, 2022

A taneszköz szerkezete

Ez a kézikönyv a 8. évfolyamos *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* elnevezésű taneszközhöz készült. Ahogy a neve is elárulja, benne gyakorló, tréningyszerűen végezhető feladatok találhatók. A szövegértő képesség fejlesztésére a 8. évfolyamos *Nyelvtan és helyesírás munkatankönyvben* is található feladatsorok.

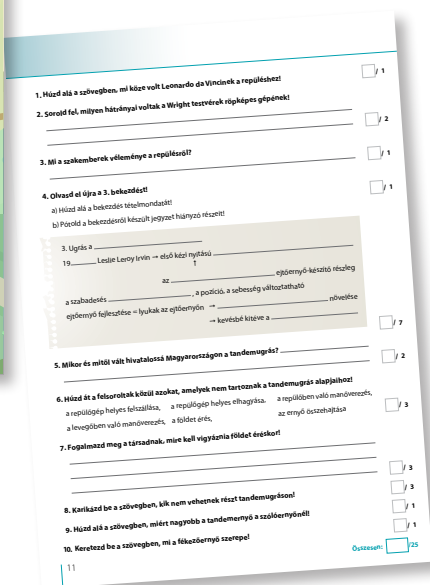
A *Szövegértést fejlesztő gyakorlatokban* a szövegek mindig a bal oldalon olvashatók, a hozzájuk tartozó feladatsorok a jobb oldalon találhatóak. Így a tanulóknak nem kell lapozniuk feladatmegoldás közben, nyugodtan búvárkodhatnak a szövegben. Erre kell ösztönöznöd őket, hiszen a feladatok megoldásakor vissza kell térniük a szöveghez, ott kell keresniük a megoldásokat, nem az emlékezetükre kell hagyatkozniuk.

A feladatok nemcsak a szövegértő olvasás második szintjére, az értő olvasásra vonatkoznak – tények kiválasztása, magyarázatalkotás, információk alkalmazása stb. –, hanem az értelmező szint elérését is biztosítják. A fejlesztő feladatok kapcsán a tanulók lehetőséget kapnak az önálló véleményalkotásra, a képzelet működésén alapuló kérdések megfogalmazására, az érvelés gyakorlására. Az értelmező olvasás kapcsán a tanulóknak sokszor a sorok között kell olvasniuk, hiszen, ha a válasz közvetlenül nincs benne a szövegben, ki kell következtetniük azt. Sőt, vannak olyan feladatok, amelyekhez a háttértudásukat kell aktivizálni. Külön gondot fordítottam a jegyzetalkotás algoritmusának begyakorlására, szem előtt tartva a fokozatosság elvét.

Az egyes feladatok mellett pontszámok is találhatóak, és minden feladatsor végén olvasható az elérhető összes pontszám. Óva intelek azonban attól, hogy ezek miatt a feladatsorokat felméréseknek tekintsd vagy osztályozandó produktumoknak. A pontszámok, amelyek itemek alapján állnak össze, csupán tájékoztatásul szolgálnak a tanulóknak, tanároknak, szülők számára. Arról tájékoztatnak, milyen szinten – kiváló, jó, közepes, elfogadható, nem megfelelő – áll a gyermek a szövegértésben. A százalékos határok ebben nyújtanak fogódzót. Az elért szint ismeretében lehet tovább folytatni differenciált osztálymunkában a képességfejlesztést.

Mivel az előző évfolyamok kézikönyvében mindig javasoltam neked, hogy minden esetben értelmeztess a feladatok utasítását a tanulókkal, nyolcadikosként el kell(ene) jutniuk arra a szintre, hogy már automatikusan tegyék meg mindezt. Ha úgy látod jónak – főleg, ha jegyzetkészítés a feladat – a tanulók dolgozhatnak párban, de ilyenkor a gyenge szövegértéssel rendelkező gyerek társa magasabb szinten álljon.

Gyakorlatból és a kollégák visszajelzéseiből tudom, hogy ez sajnos nem minden osztályban oldható meg. Csoportmunka vagy páros munka során mindenki azonos pontszámot kapjon. Természetesen alkalmazhatsz másfajta értékelési módszert is. Kaphatnak például piros pontot, csillagot, kis képdarabot a hibátlan megoldásért. Ez utóbbiból egy képet is kirakhatnak. A feltáró vagy fejlesztő szóbeli értékelésre minden feladat ellenőrzése után érdemes időt szánni.

A szövegfeldolgozás módszertani lépései

Az olvasás jelrendszerének elsajátításával és az olvasástechnika eszközzé fejlesztésével a tanító teremeltelt a tanulók számára az írott szövegek tartalmának önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével felkészíti őket a lényeg megértésére, a mélyebb tartalmi rétegek felfogására.

Ne feledkezzünk meg azonban arról, hogy a tanulók többsége a 4. évfolyam végére még csak az értő olvasás szintjére jut el. Csak az értelmező olvasás szintjén képesek a tanulók „a sorok között is olvasni”, szóképeket értelmezni és megérteni. Ez azonban nem megy máról holnapra. Türelmesen, sok-sok gyakorlással, a különböző képességek együttes fejlesztésével juttathatod el a tanítványaidat az olvasásnak erre a magasabb szintjére. Ezt a szintet a 8. évfolyam végére kell elérniük.

Az olvasási képesség fejlődése terén – Lénárd Ferenc nyomán – a következő szinteket különböztethetjük meg:

1. szint

Olvasástechnika

A betűk felismerése, összeolvasása, dekódolás.

2. szint

Értő olvasás

A szövegben kifejtett gondolatok, információk szó szerinti megértése. A feltett kérdésekre a szövegben való visszakereséssel megadható a válasz. Erre a szintre a 4. évfolyam végére kell(ene) eljuttatni a tanulókat.

3. szint

Értelmező olvasás

A szöveggel kapcsolatos kérdésre közvetlenül nem adható meg a válasz. A szó szerinti megértésen túl a sorok mögé kell látni, azaz ki kell következtetni a választ. Ok-okozati viszonyokat kell megérteni. Továbbá szükség van a rejtett gondolatok, a mögöttes, illetve alkalmi jelentések feltárására. Az olvasónak az olvasottak alapján különböző „fordításokat” kell végeznie, például átfogalmazás, rajz készítése, cselekvés végzése.

Ki kell deríteni nemcsak a hiányzó szavakat, kifejezéseket, hanem az írói szándékot is. Ezt a szintet 8. évfolyam végére kell elérniük a diákoknak.

4. szint

Bíráló (kritikai) olvasás

Ezen a szinten az olvasó már képes az olvasottakat összevetni saját tapasztalataival, más forrásokkal. El tudja különíteni a tényt a véleménytől. Képes felfedezni az ellentmondásokat és a hibákat. Értékeli a szöveget, más szöveghez, erkölcsi normához viszonyítja. Feltárja a szerző viszonyát a témához. A középiskolai fejlesztés feladata elérni ezt a szintet.

5. szint

Alkotó (kreatív) olvasás

A legfelső szinten az olvasó képes belső képeket alkotni, az olvasottakat megjeleníteni, ellentmondásokat megszüntetni. Bele tudja élni magát egy-egy szereplő helyzetébe. Tudja folytatni vagy megváltoztatni a történetet.

Ezek a szintek természetesen nem különülnek el élesen egymástól, sőt, már alsó tagozaton is kapnak olyan feladatokat a tanulók, amelyek egy magasabb szint eléréséhez szükségesek.

Az olvasmányok tartalmi és formai vizsgálata fejleszti a tanulók ítélőképességét, erkölcsi és esztétikai értékek iránti fogékonyságát. Ez lehetőséget teremt az elemi irodalmi ismeretekkel kapcsolatos tapasztalatok megszerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra érzelmi átélésére, az olvasás megszerettetésére. Az önálló tanulás képességének fejlesztése során már az alsó tagozaton feladat – az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva – a megismerőképességek intenzív fejlesztése, a tanulási szokások és technikák tanulása, a könyvtárhasználat helyes módjának, az információszerezés lehetőségeinek megismerése, helyes szokásainak elsajátíttatása.

A következőkben azokat az olvasási és gondolkodási műveleteket veszem sorra, amelyek a legalkalmasabbak a didaktikus, az elbeszélő (szépirodalmi) és a magyarázó-értelmező (ismeretterjesztő), valamint dokumentumszövegek információtartalmának megragadására, egyben lehetővé teszik a használható és hasznosítható olvasói szokások kialakítását, kialakulását is.

A didaktikus szövegek

A didaktikus szövegek célja az olvasónak címzett valamilyen utasítás közlése. Minden tankönyvben, munkafüzetben, feladatgyűjteményben találkoznak a tanulók utasításokkal. Nemcsak az alsó tagozaton, hanem még 5. és 6. évfolyamon is igen nagy gondot kell fordítani az utasítások értelmezésére, hiszen ha a tanuló nem érti, mit kell tennie, nem tudja megoldani a feladatot sem. Ha mindezt következetesen csináltátok az elmúlt tanévek során, akkor 8. évfolyamon ezt már automatikusan végzik a diákok.

Minden új feladattípus utasítását továbbra is – még 8. évfolyamon is! – érdemes először közösen, tanári irányítással értelmezni, majd ezt követően a tanulók már önállóan is elvégezhetik ezt a műveletet. Az utasítások szövegében a következőket kell megvizsgálni:

1. Mi az utasítás tárgya?
2. Mi a megoldandó probléma?
3. Mi a válaszadás módja?

Konkrét példákon:

A Margherita-pizza – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 35. oldal:

1. Karikázd be a felsoroltak közül, mi a pizza nagy előnye!

nagyon gyorsan elkészíthető, kevés alapanyag kell hozzá, bárhol megsüthető,
bárhol fogyasztható, nem kell hozzá kézierő, viszonylag olcsó

/ 3

Az utasítás tárgya: A pizza előnyeinek felismerése.

A megoldandó probléma: Eldönteni a megadott kifejezések közül, hogy melyek azok, amelyek a pizza előnyeire vonatkoznak.

A válaszadás módja: Bekarikázás.

Ne fogadj el a válaszban más válaszadási módot: aláhúzást, áthúzást, keretezést stb.

A feladatért kapható pontszám is jelzi, hogy nem egy kifejezést kell bekarikázni, hanem hármat.

Megoldás: nagyon gyorsan elkészíthető, kevés alapanyag kell hozzá, bárhol megsüthető,
bárhol fogyasztható, nem kell hozzá kézierő, viszonylag olcsó

5. Sorold fel Szent Balázs életének főbb helyszíneit és a hozzájuk kapcsolódó eseményeket!

Helyszín	Esemény

/ 8

Az utasítás tárgya: Szent Balázs életének főbb helyszínei és a hozzájuk kapcsolódó események.

A megoldandó probléma: A helyszínek és események táblázatba rendezése megfelelő módon.

A válaszadás módja: Írás a táblázat megfelelő rubrikájába.

Ebben a feladatban az okozhat problémát, hogy a tanulók nem a megfelelő módon párosítják a helyszínt az eseménnyel, illetve az, hogy vannak olyan helyszínek, amelyekhez több esemény is tartozik. A felületes feladatmegoldáskor előfordulhat, hogy egy helyszínhez csak egy esemény kerül. Az elérhető pontszám itt is segítség lehet.

Megoldás:

Helyszín	Esemény
Sebasta	el akarták fogni, egy angyal megmenti
távoli erdő barlangja	a szent gyógyító lett
Diocletianus palotája	a püspököt megkínózzák és megölik

A válaszok helyesírási és nyelvhelyességi, esetleg stilisztikai értékelésére minden órán sort kell keríteni. Így talán sikerül kiküszöbölni azt a gyakori problémát, hogy a gyerekek többsége csak a magyarórákon figyel oda a helyesíráásra, a nyelvhelyességre, a stílusra.

A garabonciás diák – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 5. oldal

2. Gyűjtsd ki Petőfi Zoltán adatait!

Születési helye: _____ Debrecen _____ Születési ideje: _____ 1848. december 15. _____

Anyja neve: _____ Szendrey Júlia _____ Apja neve: _____ Petőfi Sándor _____

Nevelőapja: _____ Horváth Árpád _____ Gyámja 1869-ig: _____ Petrovics István _____

Halálának helye: _____ Pest _____ Halálának időpontja: _____ 1870. november 5. _____

/ 8

Az utasítás tárgya: Petőfi Zoltán adatai

A megoldandó probléma: A megadott szempontnak megfelelő személy, helységnév időpont beírása a szövegben szereplő információk alapján. Halálának helyszínét kikövetkeztetéssel lehet megadni a 4. bekezdés utolsó mondata alapján.

A válaszadás módja: Írás

Feladat-meghatározások és kérdésfeltevések

Példa a feladat-meghatározásokra	A GONDOLKODÁS SZINTJEI (kognitív taxonómia) követelmények	Példa a kérdésfeltevésekre
<i>Alapműveletek</i>		
Nevezd meg...! Sorold fel...! Határozd meg...! Válaszd ki...! Jelöld meg...!	ISMERET A tanuló képes tényeket, fogalmakat, módszereket, szabályokat felismerni vagy felidézni.	Ki, mi, mikor, hol, hogyan, mennyi, milyen, melyik...?
Képzeld el...! Mondd el a saját szavaiddal! Mondj példát...! Különböztess meg...! Magyarázd el...! Egészítsd ki...! Rajzold le...!	MEGÉRTÉS A tanuló megérti, amit közöltek vele, fel tudja használni a közlés tartalmát anélkül, hogy másfajta tartalommal hozná kapcsolatba.	Mi az alapötlete...? Milyennek képzeled...? Mit gondolsz...? Hogyan foglalnád össze...? Miért...?
Használd fel...! Változtasd meg...! Számítsd ki...! Módosítsd...! Találd meg...! Mutasd be...!	ALKALMAZÁS A tanuló képes az elméleti ismereteket, szabályokat, elveket, módszereket konkrét és sajátos esetekben használni.	Hogyan példázza...? Hogyan áll kapcsolatban...?
<i>Magasabb rendű műveletek</i>		
Oszd fel...! Vázold fel...! Számítsd ki...! Módosítsd...! Találd meg...! Mutasd be...!	ELEMZÉS (analízis) A tanuló képes az adott tartalmat összetevő elemeire, részekre bontani.	Mik a részei vagy tulajdonságai...? Hogyan csoportosítanád...? Miben hasonlít, miben különbözik...? Mik az okai, indítékai...? Mivel tudnád bizonyítani...?
Csoportosítsd...! Kapcsold össze...! Tervezd meg...! Alkosd meg...! Javasolj megoldást...!	EGYBEFOGLALÁS (szintézis) A tanuló képes az elemekkel, részekkel dolgozni, és összerakni ezeket egy egészé, képes egy új modellt vagy struktúrát létrehozni.	Mire következtetsz...? Milyen gondolatokat fűznél...? Hogyan terveznél, készítenél egy új...? Mi történne, ha ...-t ...-vel kombinálnánk...? Mi lenne, ha...? Milyen megoldást javasolsz?
Döntsd el...! Ítéld meg...! Értékelj...! Becsüld fel...! Bizonyítsd be...! Rangsorold...!	ÉRTÉKELES A tanuló képes mennyiségi és minőségi ítéleteket alkotni arról, hogy anyagok és módszerek mennyiben tesznek eleget a kritériumoknak. (kritikai gondolkodás)	Egyetértesz-e...? Mit gondolsz...? Mi a legfontosabb...? Hogyan rangsorolnád...? Hogyan döntenél...? Milyen feltételeket szabnál...?

Az elbeszélő szövegek

Az elbeszélő típusú szövegek azok a folyamatos, összefüggő írásos szövegek, amelyek célja egy történet, egy esemény leírása. E szövegtípus jellemzői a következők: emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmek hatásos megformálása, a személyes hangvétel, az olvasóra gyakorolt érzelmi hatás. Idetartoznak: a mesék, novellák, esszék stb., amelyek a szerző szubjektivitását is tükrözik, illetve az objektív jellegű szövegek, mint például az útleírások vagy a tudósítások.

Bár a 8. évfolyamos *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* című taneszközbbe – szándékosan – nem került elbeszélő szöveg – az 5. és 6. évfolyamosban részletesen foglalkoztam velük, illetve az irodalom órán nagyon sok elbeszélő szövegekkel találkoznak a tanulók, mégis úgy gondoltam, nem haszontalan itt is közzé tenni az elbeszélő szövegek feldolgozási algoritmusát.

1. Ismerkedés a szöveggel

Ez történhet bemutató olvasással, követő olvasással vagy néma (csendes) olvasással. Az érzelmekre ható elbeszélő szövegekkel (mesék, novellák stb.) való ismerkedés esetében mindenképpen a tanári bemutatót javaslom, nemcsak tantárgy-pedagógiai, hanem nevelési szempontból is. Az érzelmi nevelést a tanár–diák kapcsolatban is nagyon fontosnak tartom. A tanulók tapasztalják meg azt, hogy a tanáruknak is vannak érzései, érzelmi megnyilvánulásai.

Bizonyos esetekben lehetővé teheted, hogy a tanulók kövessék a könyvükben a bemutató olvasást. Nagyon kivételes esetben érdemes egy-egy elbeszélő szöveget előre elolvasatnod a tanulókkal. Ezt a módszert általában nagyon terjedelmes szövegek feldolgozásakor alkalmazzuk. Igaz, hogy a gyakorlatban sajnos ritkán lehet elérni, hogy minden tanuló otthon elolvassa a feldolgozandó szöveget. Ha csak egyetlen tanuló is akad, aki ezt nem tette meg, nem tud bekapcsolódni az órai munkába, nem tud aktív szereplője lenni a szövegfeldolgozási vagy tanulási folyamatnak.

2. A tartalom felidézése

A szöveggel való megismerkedést minden esetben kövesse legalább olyan szinten a tartalmi felidézés, hogy fogalmaztasd meg a tanulókkal, miről szólt a szöveg.

3. A cím és a szöveg kapcsolata

A cím funkciójából érdemes kiindulni. A jó cím utal a tartalomra, érdeklődést keltő és rövid. A cím teremti meg a szöveg globális kohézióját is.

4. Címadás

Adass a diákokkal más címet a szövegnek! A tanulói címvariációk meghallgatása során képet kaphatsz az olvasott szöveg megértésének mértékéről. Ez a feladat a szövegfeldolgozás befejező lépése is lehet.

5. Szómagyarázat

A klasszikus elbeszélő szövegek többségét a mai tankönyvszerzőknek lábjegyzetekkel kell ellátniuk, hiszen tanítványaink nagy részének ismeretlen a szavak és kifejezések többsége. Ha lehetőség van rá, amit csak tudsz, szemléltess. A mai gyerekek számára ugyanis Arany János szép mívű sora: „Ösztövért kútágas hórihorgas gémmel” teljesen értelmezhetetlen. Ahogy mondani szoktam: ebből a négy szóból négynek nem ismerik a jelentését. Egy gémeskútról készült fotó bemutatása sokat segíthet a megértésben. Ehhez a képhez kötheted az *ösztvér* és *hórihorgas* szavak értelmezését is.

Nem sokkal jobb a helyzet a 20. századi prózánál sem. Hogyan lehet kamaszokat olvasóvá nevelni olyan szövegeken, amelyek nagy részét a szókincsbeli hiányosságaik miatt nem értik meg? Vallom, hogy a számukra érthető, ezáltal élvezhető szövegeken juttathatjuk el őket odáig, hogy klasszikusokat is szívesen olvassanak, de ehhez rengeteg szókincsfejlesztő feladatra is szükség van.

Az elbeszélő szövegek esetében is használhatod azokat az eljárásokat, amelyeket a magyarázó-értelmező szövegeknél: szövegösszefüggés, tanulói magyarázat, tanári magyarázat, szótár és lexikon vagy az internet használata. A szemléltetésnek az irodalmi szövegek esetében is kitüntetett szerepe van.

6. A helyszínek, időpontok, szereplők, események megnevezése

Ezek kiemelésében már elég nagy gyakorlattal rendelkeznek a tanulók felső tagozaton. Alsó tagozatos korokban nemcsak olvasásból, hanem fogalmazásból is sok ilyen jellegű feladatot végeztek.

7. Az események időrendi sorrendbe állítása

Ez sem szokott általában különösebb gondot okozni a tanulók számára, hiszen sokat gyakorolták alsó tagozatban, sőt 5. és 6. évfolyamon is, és nemcsak a szövegértéskor, hanem a szövegalkotáskor is.

8. Tartalmi egységekre bontás

A tanulók 6. és 7. évfolyamon már az epikus művek szerkezeti egységeinek megfelelően tagolják a szöveget: előkészítés, bonyodalom, események kibontakozása, tetőpont, befejezés. Alsó tagozaton és 5. évfolyamon a szövegalkotáskor megszokott módon: bevezetés, tárgyalás befejezés.

9. A szöveghez kapcsolódó feladatok megoldása

Természetesen egyetlen szöveg feldolgozásakor nem alkalmazhatod valamennyi feladattípust. Mindig az adott szöveg, a tanulók szövegértési szintje határozza meg, hogy melyeket alkalmaztatod, gyakoroltatod.

a) Kérdésekre adott válaszok közül a helyes kiválasztása

Talán a legegyszerűbb szövegértési feladat a válaszok közül a helyes kiválasztása. Bár tanulóknak egy részének ez is gondot okozhat. Érdemes ellenőrzéskor beláttatni velük, hogy a többi válasz miért helytelen. Jó módszer a kritikus gondolkozás fejlesztésére.

b) Kérdésekre adott válaszok közül a helytelenek kiválasztása

Ez egy fokkal nehezebb feladat. Sokszor a tanulók automatikusan a jó választ keresik. Ilyenkor már az utasítás felületes értelmezésekor elrontják a feladat megoldását.

c) Válaszadás kérdésekre

Ennél a feladattípusnál mindenféle segítség – választási lehetőség – nélkül kell válaszolni a tanulóknak a kérdésre.

d) Kérdések megfogalmazása

Minden pedagógus tudja, hogy kérdezni nem könnyű feladat. A gyerekeknek is meg kell tanulniuk a kérdezés technikáját, annak helyes nyelvi megfogalmazását. Ebben az esetben is mi, tanárok nyújtunk mintát a tanulók számára. Nagyon fontos, hogy a helyes kérdezéskor a kérdőszó mindig a mondat élén áll. Például: *Milyen programon vettél részt a hétvégén?*

e) Tételmondat kikeresése

A tételmondatok felismerése nélkülözhetetlen a vázlatíráshoz. A tételmondatok kikeresését alsó tagozatban is gyakorolták a gyerekek, akkor természetesen még a tételmondat fogalmának a meghatározása nélkül. „A leglényegesebb mondat” kifejezést használták rá. 5. és 6. évfolyamon már következetesen kell használni a fogalmat, 7. és 8. évfolyamon pedig minden esetben.

f) Szövegtömörítés, -bővítés és -átalakítás

Ezt a feladattípust akkor tudják megoldani a gyerekek, ha megértették a szöveg egészét. A történet tömörítését azokkal a tanulókkal gyakoroltasd, akik hajlamosak a bőbeszédűsésre, a felesleges részletezésre!

A tanulók egy része éppen ellenkezőleg, túl tömören beszél, lényeges elemeket hagy el a történet mesélésekor. Nekik az a feladatuk, hogy részletezzék a történeteket.

Átalakításkor például azt kérheted a tanulóktól, hogy fejezzék be másként a történetet.

g) A szöveggel kapcsolatos állítások indoklása, bizonyítása

Például az elbeszélő szöveg főhősének vagy valamelyik szereplőjének jellemző tulajdonságát a szövegből vett példákkal lehet igazolni

10. Vázlatkészítés

A vázlat készítéséhez feltétlenül használtasd fel a tanulókkal az egyes szerkezeti egységekben kiemelt tételmondatokat, a szövegfeldolgozás közben megfogalmazott kérdéseket és válaszokat! Minden tanulót el kell juttatni arra a szintre, hogy képes legyen önállóan vázlatot készíteni.

11. A szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás

Kiválóan alkalmazható az olvasónapló, amelyet házi feladatként is feladhat a tanulóknak. Az olvasónapló alatt nem az eredeti mű gyermekek által leírt tartalmát értem. Törekedj inkább arra, hogy a diákok tömören, lényegre törően alkossanak véleményt az olvasottakról.

Az is elképzelhető, hogy tanítványaidnak eltér a véleményük. Ilyen esetben érvek, cáfolatok csaphatnak össze. Ezáltal fejleszthető a szociális kompetenciájuk, empátiájuk; a másokra való odafigyelés, mások véleménye meghallgatásának, elfogadásának képessége.

Olvasónapló

Kérdés	Válasz	Indoklás
Mi tetszett a történetben?		
Mi nem tetszett a történetben?		
Melyik szereplő gondolkodása, viselkedése áll hozzám a legközelebb?		
Mennyire elfogadható számomra a történet befejezése?		

12. A szöveg tartalmával kapcsolatos önálló szövegalkotás

Először reprodukív szövegeket érdemes alkottatni a tanulókkal, amikor saját szavaikkal mondják el, írják le a történetet. A következő fázisban félproduktív szövegalkotás a feladat, azaz más befejezést alkotnak hozzá, továbbszövik a történetet. Végül a produktív fogalmazásokhoz az olvasott szöveghez kapcsolódó témát kapnak.

A magyarázó-értelmező szövegek

A magyarázó-értelmező szövegek elsősorban tudományos, illetve ismeretterjesztő jellegűek, és céljuk az információközlés: egy jelenség elmagyarázása, egy esemény bemutatása objektív szempontok alapján. Idetartoznak a definíciók, a tudományos okfejtések, az érvelések is. Ennek a szövegtípusnak a feldolgozása azért is nélkülözhetetlen és fontos, mert a tankönyvi szövegek többsége ehhez a szövegtípushoz tartozik.

A magyarázó-értelmező szövegek készítik elő leginkább a szaktárgyak tanulását, ezért hozzájuk kapcsolódik a legtöbb feldolgozó művelet is.

A magyarázó-értelmező szövegek feldolgozásának algoritmusa

1. A szöveg előzetes áttekintése

A cím, az ábrák, a képek, képaláírások megfigyelése. Feltételezések megfogalmazása a szöveg várható tartalmáról, az új információról. Ez az eljárás megalapozza a kíváncsú olvasói szokások kialakulását.

Érdeemes hangsúlyozottan foglalkoznotok a címmel. Esetleg te is tapasztalhatod, hogy a tanulók elsiklanak a cím fölött. Meg kell érteniük a tanulóknak, hogy milyen fontos szerepe van a címnek, hiszen ez utal az egész szöveg tartalmára, témájára, segíti a szöveg globális megértését.

A címeket akkor is szükséges értelmeztetned a tanítványaiddal, ha ez a feladatgyűjteményben nem szerepel a feladatok között.

Megafauna – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 39. oldal:

1. Fordítsd le a címet az elő- és az utótag jelentéseinek ismeretében! Tedd érdeklődést keltővé a címet!

fauna fn 1. Állatvilág. 2. Egy meghatározott terület állatfajainak az összessége

mega előtag (idegen szavakban) 1. Nagy, erős. 2. Mértékegységek nevében: millió(szoros)

/ 3

Először a tanulóknak le kell tudni fordítaniuk a címet, például *nagy, erős állatvilág*. A *nagy állatvilág* elnevezés félrevezető lehet, mert úgy is értelmezhető, hogy sokféle állatról van szó, nem pedig hatalmas méretűekről. A tanulók csak a cím megfelelő értelmezése után tudnak figyelemfelkeltő címet alkotni.

A fotók címadását a szöveg áttekintésekor is feladatként adhatod a tanulóknak. A szöveg tartalmára vonatkozó előfeltevésként is jól használhatók.

2. Ismerkedés a szöveggel

Az ismeretterjesztő szövegekkel a tanulók többnyire néma (csendes) olvasással ismerkednek meg. Érdeemes rászoktatnod őket arra, hogy olvasás közben használják a következő jeleket, inzerteket, amelyeket az egyes szövegrészek mellett, a lapszálon jelölhetnek:

✓ korábban is tudtam

+ új ismeret

– nem tudtam, nem így tudtam

? nem értem, kérdésem van

A szöveget a tanulók a 8. évfolyamon már önálló néma olvasással ismerjék meg! A későbbi könnyebb tájékozódás kedvéért olvasás közben továbbra is számozzák be a bekezdéseket!

3. A szöveg témájának megnevezése

A tanulók minél rövidebben, lehetőleg egy mondatban fogalmazzák meg, hogy kiről, miről szól a szöveg, mi a témája. Ezt mindenképpen vessék össze előfeltevéseikkel! Azt „kapták-e”, amit a szövegtől vártak?

4. Ismeretlen kifejezések magyarázata

a) Szövegösszefüggésből

Meg kell tanítanunk a gyerekeket arra, hogy bizonyos esetekben a szöveg összefüggéseiből is kikövetkeztethetjük egy számukra nem ismert kifejezés jelentését, hiszen így olyan szavakat is megértenek, amelyeket nem tudnak meghatározni. Gondolj például arra, hogy a kisgyerek is felismeri a kört, a négyzetet, pedig nem ismeri a két alakzat definícióját.

b) Tanulói magyarázattal

Szívesen alkalmazom a tanulói magyarázatot is, hiszen a gyerekek a társuk ismertetését gyakran figyelmesebben hallgatják, és általában jobban megértik, mint a pedagógusét. A magyarázó tanulót büszkeség tölti el, és még inkább arra sarkallja, hogy nyitott szemmel járjon a világban, valamint iskolán kívüli forrásokból is tudásra, ismeretre tegyen szert.

c) Tanári magyarázattal (szemléltetés)

Természetesen nem vitatható a tanári magyarázat fontossága sem. Ilyenkor különösen nagy szerepe van a szemléltetésnek, ahol nagy szolgálatot tesznek a fényképek, a képeskönyvek is. A *Szövegértés fejlesztő gyakorlatok* kötetében, így a 8. évfolyamosban is sok olyan fotó található, amely nagyon jól használható a szemléltetéshez.

Vár Zanzibár – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 17. oldal:

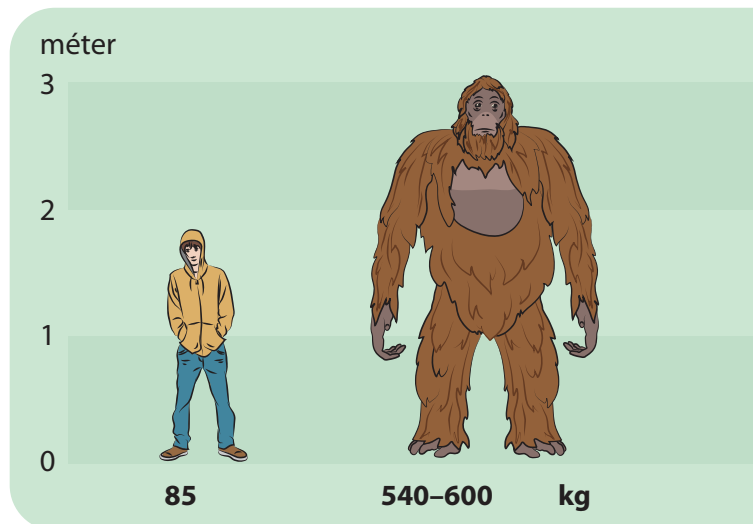
1. Egészítsd ki a Zanzibárról készült jegyzetet a szöveg és a térkép alapján!

Zanzibár földrajzi fekvése:
K-Afrika (szigetcsoport), _____ tart.
2 fő sziget: Pemba, Unguja
nevének eredete: _____, jelentése: _____
éghajlata: forró, legtöbb csapadék: 10. hó közepétől _____
évszakok: nyár – novembertől májusig (_____)
tél – _____ (meleg, napos, kellemes)

/ 9

A kiegészítendő jegyzetben csak azokat az információkat írtam be, amelyeket a térkép (a szemléltetés) alapján tudnak megadni a tanulók. Ugyanakkor jól látható az is – ez olvasható volt a szövegben is –, hogy Zanzibár Tanzániához tartozik.

5. Értelmezd a 4. bekezdéshez tartozó ábrát!

A Gigantopithecus magassága 3 m (300 cm) volt, egy mai fiatal férfit 180 cm.

Tehát a majom kb. másfélszer volt magasabb.

A testtömegük közötti különbség kb. 7-szeres a Gigantopithecus javára.

/ 4

A szemléltetés nagyon jó szolgálatot tesz a szövegértő képesség fejlesztésében, főleg az elképzelésben, az azonosságok és különbségek megfigyeltetése, valamint az arányok érzékeltetése terén. A *Megafauna* című szövegben a második ábrához feladatot is készítettem, hogy a diákok tudják egymáshoz viszonyítani a Gigantopithecus és egy mai fiatal ember méreteit. Hasonló módon tudod az arányokat megfigyeltetni a Megatherium és a ma élő lajhárról készült méretarányos illusztráció alapján.

Napjainkban gyerekek kevésbé jönnek izgalomba egy-egy állóképtől. Sokkal hatékonyabb a tanórai szemléltetés, ha a tanulási folyamat, illetve a szemléltetés szolgálatába állítod a modern kor vívmányait: a számítógépet, az internetet, a projektort, az interaktív tananyag-feldolgozásokat, a saját magad vagy kollégáid által készített digitális anyagokat. Ez utóbbiak ingyenesen letölthetők a különböző, tanítókat és magyartanárokat egyesítő Facebook-csoportok oldalairól.

d) Szótár, lexikon felhasználásával

Az ismeretlen kifejezések magyarázata meg is előzheti a szöveggel való megismerkedést. Ilyenkor érdemes a helyesejtési, gyorsolvasási gyakorlatokat úgy összeállítanod, hogy a szóanyaguk tartalmazza a tanulók számára várhatóan ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Az előzetes szó- és kifejezőmagyarázatok megkönnyíthetik a tanulók számára a szöveg megértését.

A szótárhasználatot is irányítani és szervezni kell. Meg kell tanítani a kézikönyvek gyors kezelését, ehhez viszont elengedhetetlen az ábécé tökéletes ismerete és a betűrendbe sorolás szabályainak alkalmazásképes tudása. Gondot kell fordítani a szócikkek olvasására és értelmezésére is, például a rövidítések, jelek feloldására. Mindehhez természetesen megfelelő tárgyi feltételekkel is rendelkeznie kell az iskolának. Nehéz megtanítani például a *Magyar értelmező kéziszótár* használatát úgy, hogy az intézményben csak néhány darab van belőle. Legalább két-két tanulónak kell biztosítani az adott szótárt, lexikont, hogy a használatukat elsajátíthassák.

Egyre inkább az online szótárak használata kerül előtérbe. Ezek közül az alábbiak használatát javaslom:

- A magyar nyelv értelmező szótára: <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/elolap.php>
- A magyar nyelv értelmező szótára: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B>
- Magyarország online szinonimaszótár: <https://szinonimaszotar.hu>
- Idegen szavak szótára: <https://idegen-szavak-szotara.hu>

e) Internet használatával

Már az előző pontban is kikerülhetetlen volt az internet, az online felületek említése, hiszen a mai gyerekek egy része számítógépes, okostelefonos környezetben nő fel, tehát ők a számukra ismeretlen szavakat is online lexikonokban keresik meg. Ezek között azonban vannak olyanok, amelyeknek megbízhatósága erősen megkérdőjelezhető. A pedagógus feladata többek között az is, hogy megtanítsa a tanítványainak: kritikával fogadják a világhálón megjelenő információkat. Ezért tartom fontosnak, hogy megismerjék a biztos, megbízható forrásokat, ahogyan azt az előző pontban tettem.

Lényeges, hogy a tanulók, ha bármely kereső program segítségével próbálnak utánanézni egy fogalom, tárgy, dolog stb. magyarázatának, akkor ne elégedjenek meg egy forrással, igyekezzenek lehetőleg több helyről tájékozódni.

5. A szöveg bekezdések szerinti feldolgozása

Ekkor történik a szöveg új információinak megismerése. Ehhez szükséges az, hogy a gyerekek beszámozzák a bekezdéseket a könnyebb tájékozódás és az ellenőrzés érdekében.

Gyakran tapasztalom, hogy még a 8. évfolyamos tanulók között is akadnak olyanok, akik nehézkesen tájékozódnak a szövegben. A feladatok megoldása közben mindig az egész szöveget igyekeznek újraolvasni, ami nemcsak időigényes, hanem felesleges is. Ennek kiküszöbölésére a szöveghez kapcsolódó feladatok utasításának értelmezésével egy időben azt is előre tisztázd velük – ha még szükségesnek tartod –, hogy melyik bekezdés alapján tudják megoldani a feladatot.

a) Adatkeresés

A szövegben az adatokat valamilyen látványos módon érdemes kiemelteni a tanulókkal – ahogyan ez a feladatok utasításában is történik: bekarikázás, bekeretezés, aláhúzás, áthúzás. A tanulóknak be kell gyakorolniuk, hogy adatkereséskor ne kezdjék el újraolvasni a szöveget, hanem a szemükkel „pásztázzák” a bekezdéseket – áttekintő olvasás –, és csak a(z) (szám)adatokat, valamint a hozzájuk tartozó szöveggörnyezetet figyeljék. Az adatkeresés alkalmával hasznosak az olyan feladatokat, amelyekben a tanulók téves adatokat javítanak ki, illetve mondatokat egészítenek ki hiányzó adatokkal.

A 8. évfolyamos taneszközben a jegyzetkészítés tanuláskor is találkoznak a tanulók a fent említett feladattípusokkal

A tandemugrás – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 11. oldal:

4. Olvasd el újra a 3. bekezdést!

- a) Húzd alá a bekezdés tételmondatát!
b) Pótold a bekezdésről készült jegyzet hiányzó részeit!

/ 1

3. Ugrás a _____
19 _____ Leslie Leroy Irvin → első kézi nyitású _____
↑
az _____ ejtőernyő-készítő részleg
a szabadesés _____, a pozíció, a sebesség változtatható
ejtőernyő fejlesztése = lyukak az ejtőernyőn → _____ növelése
→ kevésbé kitéve a _____

/ 7

b)

3. Ugrás a repülőgépből
19 19 Leslie Leroy Irvin → első kézi nyitású ejtőernyő
↑
az USA hadseregének ejtőernyő-készítő
részleg
a szabadesés túlélhető, a pozíció, a sebesség változtatható
ejtőernyő fejlesztése = lyukak az ejtőernyőn → irányíthatóság növelése
→ kevésbé kitéve a széllökéseknek

A vörös bolygó – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 15. oldal:

3. Olvasd el újra a 3. bekezdést!

- a) Húzd alá a bekezdés tételmondatát!
b) Húzd át a bekezdésről készült jegyzet hibás részeit, és javítsd föléírással!

/ 1

3. A Mars holdjai

Phobos (rettegés)

Deimos (félelem)

↓

– Ny-on kel K-en nyugszik → ok: lassabban kering a Mars körül,
mint ahogy ~ megfordul a tengelye – || –

– folyamatosan távolodik a ~ -tól → 5 millió év – darabokra szakad

/ \
kicsik becsapódnak nagyok ideigl. gyűrűt alk.

/ 7

b)

3. A Mars holdjai

Phobos (félelem)
(rettegés)

Deimos (rettegés)
(félelem)

– Ny-on kel K-en nyugszik → ok: gyorsabban kering a Mars körül,
lassabban mint ahogy ~ megfordul a tengelye – || –

– folyamatosan közeledik távolodik a ~ hoz -tól → 5 millió év – darabokra szakad

nagyok / kicsik
kicsik becsapódnak nagyok ideigl. gyűrűt alk.

b) Lényegkiemelés

A lényegkiemelés fontos eleme továbbá a bekezdések tételmondatának aláhúzása. Ezt minden esetben végezzék el a tanulók, és igyekezzenek a saját szavaikkal megfogalmazni a tételmondatokat. Ez elengedhetetlen feltétele annak, hogy jó vázlatot és megfelelő jegyzetet tudjanak készíteni.

A kulcsszavak megtalálása szintén nagyon fontos a jegyzetelésben. Ebben a taneszközben több ehhez kapcsolódó feladat is található.

A maszájok – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 27. oldal:

1. Készíts jegyzetet a maszájokról szóló szövegről! A jegyzeted megírásához a következő lépéseken keresztül juthatsz el!

a) Olvasd el a szöveget, és közben számozd be a bekezdéseket!

b) Ismét olvasd el a szöveget, és minden bekezdésben

– húzd alá a tételmondatot;

– karikázd be az adatokat, a kulcsszavakat, valamint kulcskifejezéseket!

/ 5

c) Olvasd el újra a szöveget!

d) Írd le a jegyzetedet! Megadjuk neked mintaként az 1. bekezdését.

– Először írd le a szöveg címét!

– Írd le a bekezdés sorszámát után a vázlatpont címét a tételmondat alapján!

– Jegyezd le az adatokat, a kulcsszavakat, -kifejezéseket, a felismert ok-okozati összefüggéseket!

– Használj rövidítéseket, jeleket!

c) Felosztások, rendszerezések

Táblázatok kiegészítésével, alkotásával segíthetjük tanítványainkat gondolataik rendezésében, amely a logikai műveletvégzésük alapját képezi. A felosztások, rendszerezések elsősorban a természettudományos tantárgyak tanulását könnyítik meg számukra, de ugyanúgy használhatók időpontok és események egymáshoz rendelésében is.

3. Rendezd táblázatba az influenzercsoportokat és a tagjaik jellemzőit!

3.	<i>Influenszer-csoportok</i>	<i>A tagok jellemzői</i>
	<i>hírességek</i>	<i>valamilyen művészeti, tudományos, sport stb. területen már közismertek</i>
	<i>gondolatvezetők</i>	<i>nagy szakértelemmel rendelkeznek egy adott területen vagy témában, az internetet használják a tekintélyük és befolyásuk növelésére</i>
	<i>bloggerek, vloggerek</i>	<i>webnaplót írók, videókat megosztók</i>
	<i>mikroinfluencerek</i>	<i>követőbázisuk 10–100 000 fő között van</i>

Street workout – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 33. oldal:

4. Egészítsd ki az alábbi táblázatot!

Utcai edzés		
Eszközök	Gyakorlat	Melyik izom erősödik?
sima rudak, vízszintes lét-rák, gyűrűk, bordásfalak, mászókötelek		
	le-fel lépkedés	
		mell-, vállizom

/ 7

Utcai edzés		
Eszközök	Gyakorlat	Melyik izom erősödik?
sima rudak, vízszintes lét-rák, gyűrűk, bordásfalak, mászókötelek	<i>húzódzkodás</i>	<i>karizom</i>
<i>lépegetők</i>	le-fel lépkedés	<i>comb- és fenékizom</i>
<i>korlátok</i>	<i>fekvőtámasz</i>	mell-, vállizom

d) Ábrák értelmezése

Némely szöveg tartalmazhat ábrát, grafikont, diagramot. Ezek értelmezésére és a szöveggel való kapcsolatuk felfedezésére is kell időt szánnunk. Az ábraértelmezés fejlesztése során támaszkodhatunk a természettudományos tantárgyak tananyagához tartozó ábrákra is.

6. A szöveg újraolvasása

Ez történhet néma (csendes) és hangos olvasással is. Utóbbit azért javaslom, mert ekkor gyakoroltatható a tanulókkal a hangos olvasást, illetve a felolvasást is. Felolvasáskor időt kell adnod a tanulóknak arra is, hogy a nehezen olvasható szavakat (hosszabb terjedelműeket, mássalhangzó-torlódást tartalmazókat, idegen tulajdonneveket, közneveket) újra áttekinthessék. Az egyéni hangos olvasást feltétlenül kövesse értékelés, illetve az esetleges olvasástechnikai hibák javítása.

7. Vázlatírás

A vázlatot mindig a kiemelt tételmondatok alapján fogalmaztasd meg a tanulókkal! A vázlat ugyanis nem más, mint a bekezdések témáinak megnevezése. A 8. évfolyamon már kellő biztonsággal kell tudniuk a tanulóknak vázlatot írni, ezért mindenképpen önállóan készítsék el ezeket.

A garabonciás diák – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 5. oldal:

6. Készítsd el a szöveg vázlatát!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

/ 5

6. Várható vázlat:

1. Petőfi Zoltán születése
2. A nevelőapa
3. Kezdődnek a gondok
4. Az önpusztító életmód
5. A korai halál

Véleményvezérek a világhálón – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 33. oldal:

6. Készítsd el a szöveg vázlatát!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

/ 4

6. Várható vázlat:

1. Kik a véleményvezérek?
2. Az influenzazerek csoportjai.
3. Hogyan lehetsz sikeres influenzazér?
4. Az internetes zaklatás.

8. Jegyzetelés

A jegyzet a szöveg tartalmának tömör megfogalmazása. Úgy gondolom, 8. évfolyamon nagyon hasznos, ha a tanulók – a középiskolai tanulmányaik megkezdése előtt – elsajátítják a jegyzetelés technikáját. Ehhez elengedhetetlen feltétel, hogy tudjanak megfelelő vázlatot készíteni, hiszen ez adja a jegyzet alapját. A vázlaton kívül felhasználandó a szövegfeldolgozás során kiemelt adatok, kulcsszavak és a felismert ok-okozati összefüggések.

A jegyzet leírását is gyakoroltatni kell a diákokkal. Érdeemes először csak egy-egy bekezdés jegyzetét elkészíteniük a te irányításoddal. Ilyenkor hívhatod fel a figyelmüket a rövidítések, jelek használatának fontosságára, hiszen a jegyzetnek tömörnek és jól áttekinthetőnek kell lennie. A könyvhasználati ismereteikre építve szükséges felelevenítened a szótárakban, lexikonokban használt egyezményes jeleket. Például: vö. = vesd össze, pl. = például, kb. = körülbelül, bek. = bekezdés, stb. = és így tovább; < = nagyobb, > = kisebb, = egyenlő, azonos, | = idézetben új verssort jelöl, ~ = a címszót helyettesíti, ≈ = közelítőleg egyenlő.

A Szövegértést fejlesztő gyakorlatokban maximálisan betartottam a fokozatosság elvét:

- egy bekezdéshez készült jegyzet hiányzó részeinek kiegészítése, például A *tandemugrás* című szöveg feladatsorában.

b)

3. Ugrás a repülőgépből
19 19 Leslie Leroy Irvin → első kézi nyitású ejtőernyő
↑
az USA hadseregének ejtőernyő-készítő részleg
a szabadesés túlélhető, a pozíció, a sebesség változtatható
ejtőernyő fejlesztése = lyukak az ejtőernyőn → irányíthatóság növelése
→ kevésbé kitéve a széllökéseknek

- egy bekezdéshez készült jegyzet hibás részeinek aláhúzása, majd javítása föléírással, például A *vörös bolygó* című szöveg feladatsorában.

b)

3. A Mars holdjai
Phobos (~~rettegés~~) ^{félelem} Deimos (~~félelem~~) ^{rettegés}
↓
– Ny-on kel K-en nyugszik → ok: ^{gyorsabban} ~~lassabban~~ kering a Mars körül,
mint ahogy ↖ megfordul a tengelye – || –
– folyamatosan ^{közeledik} ~~távolodik~~ a ↖ ^{hoz} ~~tól~~ → 5 millió év – darabokra szakad
^{nagyok} ~~kicsik~~ becsapódnak / ^{kicsik} ~~nagyok~~ ideigl. gyűrűt alk.

- egy vagy több bekezdéshez önálló jegyzet készítése, például A *maszájok* című szöveghez. Ezt egymás tanítása módszerrel csoport vagy páros munkában is megoldathatod a diákjaiddal.

/ 1

1. A maszajok élőhelye és foglalkozása

- Afrika, Kenya → a lakosság 5%-a
- Régen: harcosok ↔ ma: pásztorok + turistákkal foglalkoznak
- A jóképű férfiak ugráló tánca

2.

/ 1

Itt szeretném felhívni a figyelmedet a 8. évfolyamos *Nyelvtan és helyesírás munkatankönyv* *Készüljünk a középiskolára, a felvételire!* témakör *A jegyzetkészítés menete* című alfejezetére, amelyben a tanulók *Az állatok intelligenciája* című nagyon érdekes szövegen lépésről lépésre elsajátíthatják, illetve gyakorolhatják a jegyzetkészítés algoritmusát.

Azok a tanulók, akik nem elégedettek az önálló jegyzetükkel, az animéről szóló szöveg egyik bekezdésének jegyzete alapján kapnak segítséget a munkatankönyv következő feladatában.

2. Csak akkor oldd meg ezt a feladatot, ha nem voltál elégedett az előző feladatban lévő szöveg 4. bekezdéséről készített jegyzetteddel!

a Olvasd el egy szöveg 1. bekezdését!

Több mint rajzfilm

Az anime a japán képregényművészetből, a mangából fejlődött ki, amely a hagyományos japán fametszetekre és papírtekercekre rajzolt történetek és szerkezetük stílusát, valamint a modernkori amerikai képregénystílust ötvözte. Az anime, a japán rajzfilmek általános elnevezése az angol rajzfilmkészítés, „animation” [animésön] szó rövidüléséből származik. Az anime egyik fő sajátossága, hogy a japán animátorok a képregény rajzolási stílusát vitték át a rajzfilmekbe.
[...]

☉ A további részfeladatoknál a megoldásokat is közöljük. Ezért először olvasd el az utasítást, majd oldd meg a feladatot! Takard le az oldal többi részét egy lappal!

b Olvasd el újra az 1. bekezdést, és húzd alá benne a tételmondatot!

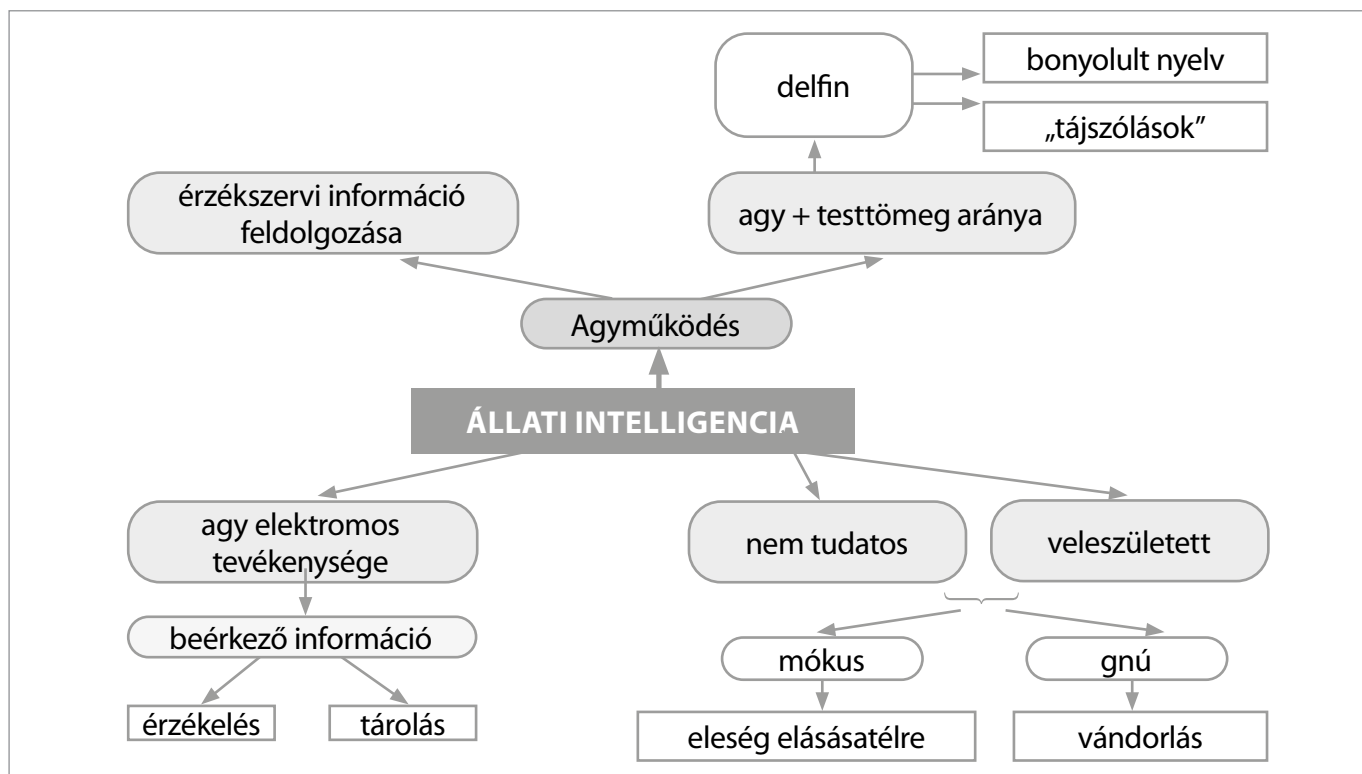
Az anime egyik fő sajátossága, hogy a japán animátorok a képregény rajzolási stílusát vitték át a rajzfilmekbe.

A leglényegesebb információkat tartalmazó mondat. Az anime: animációs film, japán, képregényrajzolási stílusú.

c Karikázd be a kulcskifejezéseket!

(japán képregényművészetből a mangából) (1. sor) (modernkori amerikai képregénystílust)

A jegyzetkészítés mellett alkalmazható a gondolattérkép készítése. Ezt azért tartom nagyon hatékony módszernek, mert egyes elemei képként raktározódnak el az agyban, ezért könnyebben felidézhetők. Az alábbi gondolattérkép *Az állatok intelligenciája* című szöveg alapján készült.

A tanulóknak a 8. évfolyam végére kell odáig eljutniuk, hogy önállóan tudjanak jegyzetet készíteni egy rövidebb terjedelmű szöveghez.

Az olvasási stratégiák

Mielőtt az olvasási stratégiákkal foglalkozom, fontosnak tartom az alábbi táblázat bemutatását. Jól látható, hogy a stratégiaorientált olvasás elsajátításának fókuszja a felső tagozatra esik, amelynek alapja a szövegfeldolgozási algoritmus elsajátítás, hiszen ha végigvesszük az olvasási stratégiákat, jól látható a közöttük lévő összefüggés.

	Óvoda	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Az olvasás előkészítése	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Az olvasás jelrendszérének tanulása	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Folyékony/független olvasás	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Stratégiaorientált olvasás	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Adaptív/kritikai olvasás	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

1. ábra

Az olvasási módok és tanításuk optimális variációja az iskolaévek relációjában (Garbe és mtsai, 2010. 44. o.)

Steklács Jánost idézem: „Ha röviden kellene összefoglalnunk, az olvasási stratégia nem más, mint egyrészt magának az olvasási folyamatnak, a folyamat módszerének, eljárásának a tudatos tervezése, kivitelezése, ellenőrzése és monitorizálása, másrészt a választott olvasási mód elemeinek elnevezése. A hatékony szövegértő olvasásnak ugyanis befolyásoló tényezője, hogy az olvasó az általa ismert olvasási módok, technikák közül mit választ, mit rendel az éppen aktuális olvasási célhoz. Ezek a célok a mindennapjaink során alapvetően meghatározzák azt a módot, ahogyan olvasunk, mert más módon szerezzük meg a kívánt információkat egy tankönyv leckéjének szövegéből, egy versből, egy menetrendből, egy újságból vagy egy internetes áruház honlapjáról. A mindennapokban leggyakrabban használt ilyen olvasási eljárás az áttekintés, átfutás, részletes olvasás, javító (korrektúra) olvasás és a beleolvasás. Sajnos az iskolában a gyerekek legtöbb esetben csak a részletes olvasást ismerik meg minden alternatíva nélkül, alig hallanak olvasási stratégiákról. Azt az üzenetet sugallja felénk az oktatás, mintha minden szöveget az első betűtől az utolsóig elolvasnánk.”

http://epa.niif.hu/03900/03976/00047/pdf/EPA03976_magiszter_2006_03-04_175-186.pdf

1. Olvasás előtti stratégiák

Séma aktiválása (az olvasási stratégiákra vonatkozó előzetes ismeretek)

Szövegvizsgálat

A cím elemzése

Előzetes áttekintés

Előfeltevések a tartalomra

2. Olvasás alatti stratégiák

a) A szöveg olvasása

Részenkénti olvasás, értelmezés

Előzetes feltevések vizsgálata, korrekciója

Kérdések megfogalmazása

Következtetések levonása

b) Belső képek alkotása

Események, információk megragadása minél több érzékszerven keresztül

Elképzelés, belső képek alkotása, megfogalmazása szóban

3. Olvasás utáni stratégiák

Összefoglalás a szövegből szerzett információk alapján

Konklúzió: vélemény a szövegről, a tartalomról, a szerzőről

Szintézis

Lényegkiemelés, tartalom

A dokumentumszövegek

A dokumentum típusú szövegek formailag nem folyamatosak. Olyan írásos információhordozók tartoznak ide, mint a grafikonok, térképek, menetrendek, használati utasítások, különböző nyomtatványok, szórólapok, kérdőívek stb., amelyekkel a tanulók a mindennapi életükben is találkoznak. Itt nem a műfajnak vagy a témának van meghatározó szerepe, hanem a szöveg formájának, elrendezésének. A dokumentum típusú szövegek főleg grafikusan megjelenített tényeket közölnek. Előfordulhatnak önállóan, például menetrend, használati utasítás, illetve a másik két szövegtípus kiegészítéseként, például térképek, ábrák, grafikonok.

A dokumentumszövegek jellegéből adódik, hogy általános érvényű algoritmust nem lehet adni az értelmezésükhöz, hiszen másképp kell feldolgozni egy használati utasítást, mint egy menetrendet vagy egy szórólapot, illetve receptet. Amit viszont feltétlenül ki kell emelni, az a szövegáttekintés fontossága, valamint a tipográfiai megoldások elemzése.

A *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok* című taneszközökben minden évfolyamon – így a 8. évfolyamon is – konkrét feladatsorok nyújtanak segítséget a dokumentumszövegek feldolgozásához.

Néhány ötlet a taneszközben található dokumentumszövegek feldolgozásához.

Vár Zanzibár – *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 16–17. oldal. oldal:*

Előkészítési variációk

1. Utazási élmények felidézése
2. Tájékozódási lehetőségek a repülőgépen történő utazáskor

Szövegfeldolgozás

Ismerkedés a szöveggel: – a Zanzibárról szóló rövid ismeretterjesztő szöveg elolvasása
– a menetrendrészletek átnézése.

Felzárkóztató feladatok: 1., 2.

Tehetséggondozást segítő feladatok: 3., 4.

Munkaformák

Párban végzett munka, tanulópárok

Nevelési helyzet

Az utazáshoz kötődő illemszabályok

A Margharéta-pizza – *Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 34–35. oldal:*

Előkészítési variációk

1. Ki milyen konyhai tevékenységet végez otthon?
2. Ki mit tud a pizzáról

Szövegfeldolgozás

Ismerkedés a szöveggel két részletben önálló olvasással.

1. rész: ismeretterjesztő szöveg a pizza eredetéről

2. rész: dokumentumszöveg, a Margharéta-pizza receptje

Felzárkóztató feladatok: 1., 3., 4., 5.

Tehetséggondozást segítő feladatok: 2., 6.

Munkaformák

Egyéni munka

Nevelési helyzet

Egészséges táplálkozás.

Utazz éjszaka az Adriára! – Szövegértést fejlesztő gyakorlatok 8. évfolyam 44–45. oldal:

Előkészítési variációk

1. Utazási élmények felidézése
2. Tájékozódási lehetőségek a vonaton történő utazáskor

Szövegfeldolgozás

Ismerkedés a szöveggel két részletben önálló olvasással.

1. rész: ismeretterjesztő szöveg a vonattal történő utazás előnyeiről, a Budapestről Splitbe történő utazásról

2. rész: dokumentumszöveg a menetrendről és az menetjegyekről, árakról

Munkaformák

Páros munka

Nevelési helyzet

Utazás közbeni illemszabályok

A szövegértési tesztekben szereplő legfontosabb műveleti szintek

Az információkeresés szintje

Az információ visszakeresés általában egy bekezdésben, egy mondatban vagy egy mondatrészen belül található néhány információ azonosítását és visszakeresését kívánja a tanulóól a szöveg azonnali megértése alapján.

Az információ visszakeresés nehézsége függ a visszakeresendő információk számától, az információkat jellemző kritériumok mennyiségétől és minőségétől, az információk kapcsolódásának módjától, attól, hogy a keresett információ mennyire szembetűnő a szövegben, és hogy a szöveg mennyire ismerős az olvasó számára. A feladat nehézségét befolyásolhatja még a szöveg bonyolultsága, valamint az információk közti hasonlóság.

Példák az információ visszakeresésre:

- a szöveg céljával kapcsolatos információk azonosítása; szavak, kifejezések visszakeresése,
- a történet körülményeinek (idő, helyszín stb.) azonosítása,
- a szöveg fő gondolatának vagy kulcsmondatának (tételmondatainak) visszakeresése (amikor az explicit módon van jelen a szövegben).

A kapcsolatok, összefüggések felismerésének szintje

A szöveg általános megértése után az olvasó következtetéseket von le olyan információk révén, amelyek implicit módon vannak jelen a szövegben. Például egyik eseményből egy másikra következtet, vagy összekapcsol két információt. Forrásai az olvasás során aktivizálódnak, de a szövegben explicit módon ki nem fejtett gondolatok.

Az összefüggések felismerése tipikusan olyan folyamat, amely nem mondat szinten történik. Vannak egészen könnyű feladatok, amelyek a szöveg egy kijelölt része alapján egyszerű következtetést igényelnek, és vannak nehezebbek, amelyek rejtettebb kapcsolatok felismerését kívánják a tanulóól. A legnehezebbek közé tartoznak például az analogikus okfejtésre támaszkodó feladatok. A szöveg hossza és összetettsége, valamint a téma ismertsége is befolyásolja a feladat nehézségét.

Példák a kapcsolatok, összefüggések felismerésére

- következtetés egyik eseményből egy másik eseményre,
- érvek és ellenérvek sorozatából a legfőbb gondolat kikövetkeztetése,
- általánosítások felismerése a szövegben,
- két szereplő közötti kapcsolat leírása.

Az értelmezés szintje

Az idetartozó feladatok a logikai megértésre támaszkodnak: az olvasónak a szövegben foglalt információkat és gondolatokat kell feldolgoznia. Reflektálnia kell a szövegre, és értékelnie kell a szöveg egészének vagy egy-egy részletének tartalmi vagy formai jegyeit, és esetenként indokolnia is kell az állítását. Az ilyen jellegű vizsgálatok kritikai elemzést igényelnek: a válasznak tükröznie kell a szöveg mélyebb rétegeinek a megértését.

A kapcsolatok, összefüggések felismeréséhez hasonlóan ezen a műveleti szinten is a szöveg egésze és a szövegrész közötti kapcsolat megértése szükséges. Az olvasó e művelet során túlmegegy a szöveg szó szerinti értelmezésén.

Amikor értelmezi a szöveg információit és gondolatait, nagyobb mértékben támaszkodik a háttértudására, meglévő ismereteire és tapasztalataira, mint ahogyan azt az előző műveleti szinten tette. Ily módon a szöveg teljesebb megértéséig jut el.

A szövegértelmezés attól is függ, hogy az olvasó mennyire jártas a szöveghez kapcsolódó ismeretanyagban. Nehézségét befolyásolhatja a szöveg hossza, bonyolultsága, valamint az, hogy a szöveg, illetve a feladat milyen mértékben orientálja az olvasót, mennyire könnyíti vagy nehezíti meg a helyzetét.

Példák az értelmezés szintjére:

- a szöveg legfőbb üzenetének vagy témájának azonosítása, megfogalmazása,
- egy alternatíva értelmezése a szereplő cselekedeteinek tükrében,
- a szöveg információinak összehasonlítása és szembeállítása,
- egy szöveg hangulatának, hangnemének jellemzése,
- a szöveg információinak értelmezése a való élet viszonylatában.

— A szövegértés fejlesztésének lehetséges feladattípusai —

I. Információkeresés:

- adatkeresés aláhúzással,
- adatkeresés felsorolással,
- adatkeresés sorba rendezéssel,
- adatkeresés párba vagy ellentétbe állítással,
- igaz állítások felismerése,
- hibakeresés,
- színezés,
- rajzkészítés a szöveg alapján,
- tételmondat keresése,
- vázlat elkészítése, kiegészítése,
- a szöveg céljával kapcsolatos információk azonosítása.

II. Kapcsolatok, összefüggések fejlesztése:

- táblázat adataiból következtetések levonása,
- a szöveg adataiból szabály, általánosítás alkotása,
- szabály alátámasztásához szövegbeli adatok gyűjtése,
- tettek jelenségek okainak azonosítása szövegrészek közötti logikai kapcsolatok felismerése (ellentét, következtetés, magyarázat, választás, egyszerű kapcsolat),
- állító és tagadó formájú állítások minősítése: helyes, helytelen adat, illetve folyamatelemzés alapján a várható következmény megállapítása,
- jelenség azonosítása tulajdonság alapján.

III. Értelmezés:

- szómagyarázat, szócikk készítése,
- címadás,
- a szövegbeli információk alapján vélemény megfogalmazása egy-egy jelenségről, eseményről, szereplőről,
- szépirodalmi szövegek jelentésrétegeinek kapcsolata, metaforikusjelentés,
- a szöveg információinak valóságra vonatkoztatása,
- háttér információ felhasználása, az előzetes tudás alkalmazása.

A képességszintek és a legfontosabb kritériumaik 15 évesek számára

Magyarországon négy szintet határoztak meg – az 1. szint alatti eredményt elérők az elégtelen teljesítményt nyújtók –, és definiálták az egyes szintekre jellemző teljesítményeket.

1. képességszint (elégséges)

A tanuló képes

- egy vagy több egymástól független információ azonosítására egy szempont alapján úgy, hogy az információk explicit formában vannak jelen a szövegben.
- a szövegbeli információk közötti egyszerű kapcsolatok felismerésére, valamint a szöveg főbb témájának és a szerző szándékának azonosítására.
- a háttértudására támaszkodva a szöveg egy jellemzőjének értékelésére.

2. képességszint (közepes)

A tanuló képes

- több szempont alapján egy vagy több információ azonosítására.
- egyszerű szövegbeli kapcsolatok felismerésére.
- egyszerű kategóriák kialakítására és alkalmazására.
- alacsonyabb szintű következtetések levonására.
- felismerni a szöveg legfőbb gondolatát.

A tanuló tudja

- értelmezni a szöveg egy meghatározott részét.
- azonosítani a szöveg főbb témáját és a szerző szándékát.
- háttértudására támaszkodva értékelni a szöveg egy jellemzőjét.

3. képességszint (jó)

A tanuló képes

- az információk közötti kapcsolat megtalálására több szempont figyelembevételével.
- átlátni a szövegben a szembetűnő, hasonló információkat.
- a kért információ azonosítására.
- annak kikövetkeztetésére, hogy mely információ tartozik relevánsan a feladathoz.
- összefüggéseket felismerni.
- következtetéseket levonni a szöveg egy vagy több részéből.
- a szövegrészeket egységbe rendezni.
- háttértudása segítségével egy szó, kifejezés vagy mondat értelmezésére, valamint a szöveg egészének vagy részletének értelmezésére egy kevésbé hétköznapi ismeretanyag vonatkozásában.
- a szöveg egy jellemző tartalmi vagy formai jegyének értékelésére.
- reflektálni a szövegre saját tudása, tapasztalata és gondolatai alapján.

4. képességszint (jeles)

A tanuló képes

- a szövegbe mélyen beágyazott információk azonosítására és elrendezésére, amelyek közül némelyik nem szó szerint szerepel a szövegben.
- olyan információk visszakeresésére, amelyek több kritériumnak felelnek meg.
- kikövetkeztetni, hogy mely információ tartozik relevánsan a feladathoz.
- a hasonló jellegű információk közül a megfelelő kiválasztására, azonosítására.
- bonyolult összefüggések feltárására egy számára ismeretlen szövegben.
- a szövegrész és a szöveg egésze közötti kapcsolatok felismerésére, azonosítására.
- következtetések levonására a szöveg egy vagy több részéből.
- a következtetések magas szintű értelmezésére.
- háttértudására támaszkodva egy összetett szöveg tartalmi és formai jegyeinek kritikai jellegű megítélésére.
- a nyelvi árnyalatok értelmezésére.
- a szöveg egészének vagy részletének kritikai szempontú értékelésére.
- a szöveggel kapcsolatos hipotézisek felállítására.

A tanuló tudja

- értelmezni a teljes szöveget, egy adott szövegrészt a szöveg egészének tükrében.
- értelmezni a két vagy többértelmű szövegrészeket, a várttal ellentétes elgondolásokat egy hosszabb és bonyolultabb szövegben.

A feladatok megoldása

A garabonciás diák

4–5. oldal

1. Petőfi Zoltánra.

A helyes válasz 1 pont

Megjegyzés: A választ csak toldalékkal fogadd el. A mondat végére kell az írásjel is.

2. Debrecen	1848. 12. 15.
Szendrey Júlia	Petőfi Sándor
Horváth Árpád	Petrovics István
Pest	1870. 11. 05.

*Minden jó párosítás 1-1 pont,
összesen 8 pont.*

3. 16 éves.
20 éves.
22 éves.

*Minden jó kiegészítés 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: A válasz mondatértékű, ezért szükséges a végére a pont.

4. Nagykőrös: gimnáziumi tanulmányok
Szarvas: magánvizsga a gimnázium tanulójaként
Szeged: készülés az érettségire

*Minden jó esemény 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

5. Számítás:

$1100 \cdot 3936$	A gyámapja a mai vásárlóértéken
3300	4 329 600 Ft-ot költött Zoltánra.
9900	
3300	
<u>6600</u>	
4329600	

*A számítás és a válasz 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

6. Várható vázlat:

1. Petőfi Zoltán születése	4. Az önpusztító életmód
2. A nevelőapa	5. A korai halál
3. Kezdődnek a gondok	

*Minden jó vázlatpont 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

7. A kifejtés egyik lehetséges változata:

A közmondás azt jelenti, hogy egy gyermek mindenben nagyon hasonlít az édesapjára. Zoltán azonban nem örökölte édesapja költői tehetségét. A segédszínészi pályán való próbálkozás és korai haláluk volt bennük a közös.

*A közmondás értelmezése 1 pont, a különbözőség 1 pont, az azonosság 1 pont,
összesen 3 pont.*

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

Modernkori szentek

6–7. oldal

1. a) A bekezdések beszámozása

A helyes beszámozás 1 pont.

- b) 1. Kalkuttai Szent Teréz
- 2. Szent Gellért

*Minden név 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

2. Aláhúzendó tételmondatok:

1. bekezdés: A szentté avatásoknak már a Jézus utáni első századokban is megvolt a hagyományuk, de a mai, modern korunkban is vannak rá példák. (1. mondat)
2. bekezdés: Az első lépés a szentté avatáshoz a várakozás. (1. mondat)
3. bekezdés: A második lépés a szentté avatás kezdeményezése. (1. mondat)
4. bekezdés: A szentté avatáshoz már nincs másra szükség, mint arra, hogy a boldoggá avatást követően egy újabb csoda következzen be. (1. mondat)
5. bekezdés: Az utolsó fázis a kanonizáció, amikor a pápa egy külön misén jelenti be a szentet a hívek közösségének. (1. mondat)

*Minden megfelelő tételmondat 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

3. a) és b)

Út a szentté avatásig	
Várakozás	5 évvel a halál után, pápai engedéllyel rövidíthető
A szentté avatás kezdeményezése	bárki elindíthatja a halálozás helyszínéhez tartozó püspökség püspökénél, iratok vizsgálata, „Isten szolgájának” nevezik
A pápai jóváhagyás felterjesztése	„Isten tiszteletre méltó szolgájának” hívják, bizonyítani kell egy csodát

<i>Boldoggá avatás</i>	<i>a boldoggá nyilvánítás után újabb csodát kell igazolni</i>
<i>Kanonizáció</i>	<i>a pápa egy külön misén bejelenti a szentet a híveknek</i>

Minden helyes fázis 1-1 pont,

összesen 5 pont.

Minden megfelelő helyre írt tevékenység 1-1 pont,

összesen 9 pont.

4. A csodával kapcsolatban a tudományos bizottság kijelenti, hogy nincs természetes magyarázata, a teológiai bizottság igazolja, hogy a jelölt közbenjárására történt.

A bizottságok feladatának meghatározása 2-2 pont,

összesen 4 pont.

Megjegyzés: A 2-2 pont a bizottság és a tevékenység egymáshoz rendeléséért és a tevékenység konkrét megnevezéséért jár.

5. XVI. Benedek avatta szentté II. János Pált, aki boldoggá avatta Teréz anyát.

XVI. Benedek és II. János Pál kapcsolata 1 pont,

II. János Pál és Teréz anya kapcsolata 1 pont,

összesen 2 pont.

6. A Nobel-békedíjjal kitüntetett Teréz anyát Ferenc pápa iktatta szentté.

Minden helyes kiegészítés 1-1 pont,

összesen 2 pont.

Értékelés:

30–28 = kiváló, 27–25 = jó, 24–20 = közepes, 19–16 = elfogadható, 15–0 = nem megfelelő

Balázsolás

8–9. oldal

1. Bekarikázandó évszám: 284–316 (2. bekezdés, 1. sor)

A helyes bekarikázás 1 pont.

2. Sebasta város püspöke, a püspök, Balázs, a szent életű remete, a torokbetegségek gyógyítója

Minden jó azonosító főnév, jelzős szerkezet 1-1 pont,

összesen 3 pont.

Megjegyzés: A bekezdésben háromnál több azonosító főnév vagy jelzős szerkezet található. A megoldásban mindegyiket leírtam.

3. Szent Balázst a madarak és az állatok táplálták az erdőben. Hálából a püspök meggyógyította őket, ha betegek voltak. Ennek híre ment, ezért a beteg emberek is hozzá fordultak gyógyulás reményében.

A helyes kifejtés 3 pont.

Megjegyzés: Más megfogalmazás is elfogadható, de az aláhúzott kifejezések szerepeljenek!

4. Beírandó rövidítések soronként:

- H,
- I,
- H,
- I,
- H,
- I,
- I.

*Minden helyes megállapítás 1-1 pont,
összesen 7 pont.*

5. Sebastia el akarták fogni, egy angyal megmenti
távoli erdő barlangja a szent gyógyító lett
Diocletianus palotája a püspököt megkínózzák és megölik

*Minden jó helyszín és eseményelem 1-1 pont,
összesen 8 pont.*

Megjegyzés: Az első és a harmadik helyszínnél két-két eseményt kell írni, ezért a helyszínekért összesen 3 pont, az eseményekért 5 pont jár, ezért a 8 pontos a feladat.

6. Babits Mihály gyermekkorában részesült a balázsáldásban Szent Balázs napján. Sajnos nem védte meg a torokbetegségtől, mert gégerákban halt meg.

A helyes megfogalmazás 3 pont.

Megjegyzés: Más megfogalmazás is elfogadható, de az aláhúzott kifejezések szerepeljenek!

7. Várható vázlat:

1. Babits-versrészlet	4. Szent Balázs mártírhalála
2. A balázsolás	5. Babits Mihály halála
3. Üldözöttből gyógyító	

*Minden jó vázlatpont 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

Értékelés:

30–28 = kiváló, 27–25 = jó, 24–20 = közepes, 19–16 = elfogadható, 15–0 = nem megfelelő

Tandemugrás

10–11. oldal

1. Aláhúzendó: Leonardo da Vinci [leonardó da vincsi] már a 15. században foglalkozott olyan gépezet tervezésével, amely elősegíti az ember repülését. (2. bekezdés, 2–3. sor)

A helyes aláhúzás 1 pont.

2. A Wright testvérek gépe csak 279 métert tett meg a levegőben, és nem volt biztonságos.

*Minden jó felsorolás 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

3. A repülés 25-ször biztonságosabb, mint a közúti közlekedés.

A helyes válasz **1 pont.**

4. a) Aláhúzendó tételmondat: A repülés térhódításával felmerült az igény, hogy a repülőgépből ki is lehessen ugrani, elsősorban szükség esetén. (3. bekezdés, 1. mondat)

A helyes aláhúzás **1 pont.**

b)

3. Ugrás a repülőgépből

19 19 Leslie Leroy Irvin → első kézi nyitású ejtőernyő

↑

az USA hadseregének ejtőernyő-készítő részleg

a szabadesés túlélhető, a pozíció, a sebesség változtatható

ejtőernyő fejlesztése = lyukak az ejtőernyőn → irányíthatóság növelése

→ kevésbé kitéve a széllökéseknek

Minden helyes kiegészítés **1-1 pont,**

összesen 7 pont.

5. 1997-ben lett hivatalos, amikor megalkották a szabályait.

Minden helyes válaszelem **1-1 pont,**

összesen 2 pont.

6. Áthúzendók: a repülőgép helyes felszállása, a repülőben való manőverezés, az ernyő összehajtása

Minden helyes áthúzás **1-1 pont,**

összesen 3 pont.

7. Mindig lábbal előre kell megérkezned a talajra, majd azonnal oldalra kell vetned magad, hogy a landolásakor a testedet ért sok szétosztódjon.

Minden helyes információ **1-1 pont,**

a kommunikációs kapcsolat helyes érzékeltetése **1 pont,**

összesen 3 pont.

Megjegyzés: Az üzenet a társnak szól, ezért figyelembe kell venni a kommunikációs kapcsolatból adódó nyelvi megformálást (E/2.).

8. Bekarikázandó: Epilepsziások, szívritmuszavarral küzdők, valamint jelentősen túlsúlyos emberek nem ugorhatnak. (5. bekezdés, utolsó mondat)

A helyes bekarikázás **3 pont.**

Megjegyzés: Az egész mondat bekarikázásáért jár az 1 pont.

9. Aláhúzendó: két ember súlyát kell elbírnia a levegőben. (6. bekezdés, utolsó előtti mondat)

A helyes aláhúzás **1 pont.**

10. Bekeretezendő: csökkenti a zuhanó személyek sebességét. (6. bekezdés, utolsó mondat)

A helyes bekeretezés **1 pont.**

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

Bankol az egész világ

12–13. oldal

1. Telefon és internet.

*Minden helyes megnevezés 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

2. Fotelből is lehet intézni a banki ügyeket. Időt és költséget is meg lehet takarítani. Sok dolgot lehet még intézni: vásárlás, jegyrendelés stb.

*Minden megfelelő érv 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

3. Se telefonba, se interneten soha senkinek és semmikor nem adom meg a bankkártyám PIN-kódját és jelszavát. Ha interneten vásárolok, dombornyomott kártyát használok vagy a PayPal-rendszert.

*Minden megfelelő mód 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: Más megfogalmazás is elfogadható, de az aláhúzott kifejezések szerepeljenek!

4. Az online boltokban csupán egy e-mail-címmel és jelszóval lehet fizetni. Nem kell minden fizetésnél beírni a kártyaadatokat.

*Minden lényeges elem 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

5. Napjainkban sokkal egyszerűbb vásárolni, jegyet rendelni, mert online lehet intézni.

A szolgáltatók igyekeznek biztonságosabbá tenni az e-bankot, hogy illetéktelenek ne tudjanak hozzáférni a banki adatokhoz.

Az e-bank-szerződésben vagy az SMS-alapú, vagy a mobil-token-azonosítást választhatod.

*Minden megfelelő kiegészítés 1-1 pont,
összesen 4 pont.*

6. A szolgáltatók fejlesztették ki a mobil-token-azonosítást. A token zseton jelent, és ahogy a kaszinóban a játékosok sem pénzzel játszanak, vásárláskor a kereskedő sem kapja meg a kártyaszámot. Azt egyedi, véletlenszerűen képzett számokkal helyettesítik. Ez a számsor – token – csak hivatkozik az eredeti bankkártyára, de abból semmilyen adatot nem tartalmaz. Fizetéskor ezt a hivatkozást a tokenszolgáltató tudja visszafejteni, kizárólag egy arra megfelelő feloldókulccsal.

A helyes magyarázat 6 pont.

Megjegyzés: Más megfogalmazás is elfogadható, de az aláhúzott kifejezések szerepeljenek benne!

Értékelés:

20–18 = kiváló, 17–16 = jó, 15–13 = közepes, 12–11 = elfogadható, 10–0 = nem megfelelő

1.

	Föld	Mars
Átmérő	12 756 km	6 378 km
Felszín	510 100 000 km ²	127 525 000 km ²
Tömeg	5,974 · 10 ²⁴ kg	$\frac{5\,378 \cdot 10^{24} \text{ kg}}{8}$
A nap hossza	24 óra	24 óra 39 perc

Minden helyes adat **1-1 pont**,
összesen 4 pont.

Javaslat: A Mars tömegénél a művelet kijelölése is elegendő. A számításért +1 pontot kaphat a tanuló: $7,4675 \cdot 10^{23}$.

2. Az ókori görög természettudósok megfigyelték a Marsot.

Minden helyes válaszelem **1-1 pont**,
összesen 2 pont.

3. a) Aláhúzendó tételmondat A Marsnak két természetes holdja van, a Phobos [fobosz] és a Deimos [dájmosz] (a félelem és rettegés latin szavakból). (3. bekezdés, 1. mondat)

A helyes aláhúzás **1 pont.**

b)

3. A Mars holdjai

Phobos (~~rettegés~~) ^{félelem} Deimos (~~félelem~~) ^{rettegés}

↓

– Ny-on kel K-en nyugszik → ok: ~~lassabban~~ ^{gyorsabban} kering a Mars körül, mint ahogy ~ megfordul a tengelye – || –

– folyamatosan ~~távolodik~~ ^{közeledik} a ~ ~~tól~~ ^{hoz} → 5 millió év – darabokra szakad

~~kicsik~~ ^{nagyok} becsapódnak / ~~nagyok~~ ^{kicsik} ideigl. gyűrűt alk.

Minden helyes javítás **1-1 pont**,
összesen 7 pont.

4. HAMIS, HAMIS, IGAZ, IGAZ, HAMIS, IGAZ.

Minden helyes X **1-1 pont**,
összesen 6 pont.

Értékelés:

20–18 = kiváló, 17–16 = jó, 15–13 = közepes, 12–11 = elfogadható, 10–0 = nem megfelelő

1. Zanzibár földrajzi fekvése:

K-Afrika (szigetcsoporthoz tartozik), *Tanzániához tartozik.*

2 fő sziget: *Pemba, Unguja*

nevének eredete: *perzsa*, jelentése: *a feketék partja*

éghajlata: forró, legtöbb csapadék: *10. hó közepétől 11. közepéig*

évszakok: nyár – novembertől májusig (*roppant forró*)

tél – *júniustól októberig* (meleg, napos, kellemes)

*Minden helyes kiegészítés 1-1 pont,
összesen 9 pont.*

Megjegyzés: Az utolsó kiegészítés 2 pontot ér a -tól -ig időtartam miatt.

2. Dubaiban.

Két főre.

Átszállásra is időt kell biztosítani az utasoknak.

Két főre repülőjegy oda-vissza útra, a poggyászok szállításának az árát.

13 éjszakát.

*Minden helyes válasz 1-1 pont. kivétel A 4. kérdésre a válaszban 1 pont: két főre repülőjegy,
1 pont: oda-vissza útra, 1 pont: a poggyászok szállításának az árát.
összesen 7 pont.*

Megjegyzés: A válaszokat csak toldalékos formában fogadd el!

3.

Utazás ára	Budapest–Zanzibár		Zanzibár–Budapest	
	Indulás	Érkezés	Indulás	Érkezés
314 344 Ft	22:10	14:25 ⁺¹	17:15	14:25 ⁺¹
329 459 Ft	22:10	12:55 ⁺¹	6:00	21:10
341 306 Ft	22:10	16:20 ⁺¹	6:00	21:10

*Minden helyes kiegészítés 1-1 pont,
összesen 8 pont.*

A különbségek okai: Az 1. utazáskor a visszaút hosszabb, mint a 2. és a 3. útnál. A 3. útnál a legrövidebb az utazási idő, ezért az a legdrágább.

*Minden helyes ok megnevezése 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

4. $20 + (7 \cdot 2) = x$ $20 + 14 = 34$

A Zanzibárra utat foglalók 34 kg tömeget visznek magukkal.

*A megoldási terv, a számítás és a válasz 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: Előzetesen beszéljétek meg, hogy a matematikaórához hasonlóan készítsenek megoldási tervet, írásban számoljanak, és adják meg a mondatszintű választ!

Értékelés:

30–28 = kiváló, 27–25 = jó, 24–20 = közepes, 19–16 = elfogadható, 15–0 = nem megfelelő

1. Aláhúzendó: külföldi film (1. bekezdés, 6. sor)

A helyes aláhúzás 1 pont.

2. Várható állítások: A Mephisto [mefisztó] Szabó István filmje. 1982-ben kapta meg a legjobb külföldi filmért járó aranyoszobrot. Ez volt az 54. Oscar-díj-átadás.

*Minden jó állítás 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

3. A 88. Oscar-díj átadás. 27 éve. 6 díjról.

*Minden helyes válasz 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: 4 díjat kapott a cannes-i filmfesztiválon, Golden Globe-díj, Oscar-díj, tehát összesen 6 díj.

4. A Sonderkommando tagjai teljesen el vannak zárva a tábor többi foglyától. A nácik arra kényszerítik őket, hogy részt vegyenek az áldozatok elégetésében és hamvaik szétszórásában. Állandó halálfélelemben élnek, mert nem tudják, őket mikor végzik ki.

*Minden helyes válasz 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: A közölt szöveg csak minta. Más okokat is fel lehet sorolni.

5. Bekarikázandó: megszállottan csak azzal törődik, hogy megadja a fiúnak a végtisztességet. (3. bekezdés, utolsó előtti és utolsó sor)

A helyes bekarikázás 1 pont.

6. Nemes Jeles László

Erdély Mátyás

Röhrig Géza

*Minden helyes személynév 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

7. A rendező és az operatőr kizárt minden olyan elemet, amely a történet szempontjából nem volt lényeges. Kizárólag Saul mozgását követi a kamera, képileg csak az ő történetére koncentrál.

*Minden lényegi elem 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: A közölt szöveg csak minta. Az ettől eltérő megfogalmazás is lehet jó, de az aláhúzott kifejezések szerepeljenek benne.

8. Négy díjat nyert a cannes-i filmfesztiválon, majd megkapta a legjobb idegen nyelvű filmnek járó Golden Globe-díjat is.

*Minden indoklás 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

9. A remegő hangja.

A helyes válasz **1 pont**.

Értékelés:

20–18 = kiváló, 17–16 = jó, 15–13 = közepes, 12–11 = elfogadható, 10–0 = nem megfelelő

A szépítés mestere

20-21. oldal

1. A szépítés mestere

Pályaválasztási ajánlás

Interjú

Riporter és interjúalany.

*Minden helyes válasz **1-1 pont**,
összesen **5 pont**.*

Megjegyzés: Az utolsó kérdésre két elemből áll a válasz.

2. Mindent elért a szakmájában: versenyek, kitüntetések, mestervizsga.

*Minden helyes indoklás **1-1 pont**,
összesen **4 pont**.*

3. Általános iskola, művészeti gimnázium, kozmetikai szakközépiskola.

*Minden helyes felsorolás **1-1 pont**,
összesen **3 pont**.*

4. IGAZ,

HAMIS,

IGAZ,

HAMIS.

*Minden helyes X **1-1 pont**,
összesen **4 pont**.*

A jó kozmetikus nemcsak a vendégei bőrrel foglalkozik, hanem a lelkükkel is.

Milánó egy olasz (olaszországi) város.

*Minden helyes javítás **1-1 pont**,
összesen **2 pont**.*

5. Bekarikázandó:

- kémiai ismeretek,
- kommunikációs képesség,
- kompromisszumképesség,
- biológiai ismeretek,
- problémamegoldó képesség.

*Minden helyes bekarikázás **1-1 pont**,
összesen **5 pont**.*

6. Várható értelmezés: Minden vendéget a legnagyobb szakértelemmel, ugyanakkor teljes odaadással kell kezelni.

A helyes értelmezés 2 pont.

Megjegyzés: Valójában a profizmus (szakmai hozzáállás) és az alázat (odaadás) szót kell értelmezni.

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

A számítógép szabadsága

22–23. oldal

1. Akció-, ügyességi, kaland-, szerep- és stratégiai játékok.

*Minden helyes felsorolás 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

2. Az informatika, a matematika, a számítógép hardveres és szoftveres felépítése iránt.

*Minden helyes válaszelem 1-1 pont,
összesen 4 pont*

3. Nyitottnak kell lenni a más kultúrából származó emberek felé. Elengedhetetlen az idegen nyelv ismerete. Szükség van a hatékony, asszertív kommunikációs képességekre.

*Minden helyes kulcsszó, -kifejezés 1-1 pont,
összesen 4 pont.*

Megjegyzés: A kommunikáció két jellemzője is 1-1 pont.

4. Jó alkalmazkodóképesség, problémamegoldó képesség, tanulási képesség.

*Minden helyes elem 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

Megjegyzés: Más képességek is elfogadhatók, ha a tanuló meg tudja indokolni.

5. Nagy a szabadság, mert nincs helyhez kötve. Külföldön is tud dolgozni. Otthonról is lehet munkát végezni.

*Minden helyes érv 1-1 pont,
összesen 3 pont.*

6. Az ülőmunka hosszú távon hátfájáshoz és gerincproblémákhoz vezet, ezért rendszeresen sportolnotok kell.

*Minden ok megnevezése 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

Megjegyzés: A leendő informatikusokat lehet tegezni.

7. Várható kérdések:

1. Mennyire volt nehéz az informatikai szakközépiskola?
2. Melyik volt a kedvenc tantárgyad és miért?

3. Hogyan fejleszted a kommunikációs képességedet?

4. Mennyire vagy elégedett a fizetéseddel?

Minden kérdés **1-1 pont**,

összesen 4 pont.

Megjegyzés: Természetesen más kérdések is feltehetőek.

8. Sokkal nehezebb megtalálni a munka és a magánélet egyensúlyát.

A helyes válasz **2 pont.**

Értékelés:

27–25 = kiváló, 24–22 = jó, 21–18 = közepes, 17–14 = elfogadható, 13–0 = nem megfelelő

Az elektromos gitár

24–25. oldal

1. A big bandben a rézfúvosok elnyomták az akusztikus gitár hangját, ezért kellett erősíteni.

A helyes okfejtés **2 pont.**

2. a) A tételmondat a bekezdés 1. mondata.

A helyes aláhúzás **1 pont.**

b)

2. Az első elektromos gitár feltalálója

1925-től George Beauchamp kísérlete: húrok rezgése + elektromágneses eszközök =

elektromos
mágneses jel

1931: az első elektromágneses hangszedő (pickup) = egy erős mágnes köré ~~lazán~~ ^{szorosan} tekert

vékony
vastag drót

A hangszedő működési elve = a mágneses ~~dedukció~~ ⁱⁿ: a ~~műanyag~~ ^{fém} húrok a mágneses

térben rezegnek → a mágnes körüli tekercsben elektromos feszültség → felerősítve,

hangszórókra vezetve → hanggá alakul

A Rickenbacker cég megalapítása ¹⁹³² ~~1933~~: elektromos hangszerek készítése

Minden hiba kijavítása **1-1 pont**,

összesen 6 pont.

3. Várható megfogalmazás:

Kedves Beatles Rajongók! Sajnálattal közlöm, hogy a zenekarnak meg kell szakítania a koncertkörútját. Még a külön rendelésre készült erősítők sem tudtak túlharsogni benneteket. Minél hamarabb új erősítőket szerzünk, és akkor folytatódik a körút.

A megfogalmazásért **3 pont adható.**

Megjegyzés: A közölt szöveg csak minta. Az ettől eltérő megfogalmazás is lehet jó. A megszólításnak, az ok közlésének és a megnyugtatósnak viszont szerepelnie kell benne.

4. Várható méltatás:

Jimmy Page, a Led Zeppelin gitárosa ismét elkápráztatta a közönségét a fantasztikus gitárjátékával. Nemcsak ördögi ügyességgel mozogtak ujjai a kétnyakú gitár húrjain, de azok különböző hangolásán is teljesen úrrá tudott lenni.

A méltatás megfogalmazása 4 pont.

Megjegyzés: A közölt szöveg csak minta. Az ettől eltérő megfogalmazás is lehet jó. Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a szövegben.

5. Bekeretezendő: könnyebben elérhetőek legyenek az alsóbb fekvések is a nyakon. (4. bekezdés, 8–9. sor)

A helyes bekeretezés 1 pont.

6. Bekarikázandó: Sokan használták túlvezérelve az erősítőjüket, így a hangszóró – nehezen bírva a teljesítményfokozást – torz hangokat adott ki. (Utolsó bekezdés, 4–7. sor)

A helyes bekarikázás 1 pont.

7. Egy teljesen új, minden korábbinál torzabb hangzást alkotott meg. Ezzel ösztönözte a későbbi generációkat a heavy metal vagy a punk zene megalkotására.

*A következmények megfogalmazása 1-1 pont,
összesen 2 pont.*

Értékelés:

20–18 = kiváló, 17–16 = jó, 15–13 = közepes, 12–11 = elfogadható, 10–0 = nem megfelelő

A maszájok

26–27. oldal

1. b) Aláhúzendó tételmondatok:

1. bekezdés: Kenyárol általában a maszájok jutnak eszünkbe, pedig az afrikai ország lakosságának csupán öt százalékát teszik ki a törzs tagjai, akik egykor rettegett harcosok, félelmetes vadászok voltak, napjainkban azonban már békés pásztorok, akik naphosszat juh- és kecskenyájukat, tehéncsordájukat legeltetik, illetve a szafarikra és egzotikumokra szomjazó turistákkal foglalkoznak. (1. mondat)
2. bekezdés: A maszáj hagyományrendszernek még ma is vannak olyan elemei, amelyek számunkra különlegesek, ám az ő életükben teljesen elfogadottak, természetesek. (1. mondat)
3. bekezdés: Manapság megváltozott a férfivá avatás ceremóniája is. (1. mondat)
4. bekezdés: Kenya ősi törzsének táplálkozási szokásai nem éppen európai gyomor számára valók. (1. mondat)
5. bekezdés: A maszájok körében teljesen ismeretlenek a civilizált világban népbetegségnek számító szív- és érrendszeri megbetegedések. (1. mondat)

*Minden megfelelő tételmondat 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

d) A szöveg címének lemásolása: A maszájok

A másolás 1 pont.

2. A legyekről

A megfelelő vázlatpont 1 pont.

Tehenek + legyek = barátok, tehének + maszájok = barátok → maszájok + legyek = barátok nem bántják
Ősök tehenlopása → Isten: minden tehen a maszájoké

*A bekezdés jegyzetelemei 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

3. A férfivá avatás

A megfelelő vázlatpont 1 pont.

Régen: 14 éves fiú + 1 lándzsa → oroszlán elejtése

Ma: kevés az oroszlán → kihalt a szokás → helyette: állattartás + vadászat + hagyományok

7 évente körülmetélés, gyógyulás után: fej leborotválása, fekete ruha, fehér arcfesték

↓

fél éves túlélés a természetben → igazi harcosok

*A bekezdés jegyzetelemei 1-1 pont,
összesen 6 pont.*

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

4. Táplálkozási szokások

A megfelelő vázlatpont 1 pont.

- fő élelem: marhavér + friss tej 1/1
- bogyók, angolos sült hús (férfiváavatás, esküvő, falu vezetőjének halála)

*A bekezdés jegyzetelemei 1-1 pont,
összesen 5 pont.*

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

5. Az aktív életmód előnyei

A megfelelő vázlatpont 1 pont.

aktív életmód, sok gyaloglás → NINCS szív- és érrendszeri betegség

*A bekezdés jegyzetelemei 1-1 pont,
összesen 4 pont.*

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

Értékelés:

30–28 = kiváló, 27–25 = jó, 24–20 = közepes, 19–16 = elfogadható, 15–0 = nem megfelelő

1. 6. A szöveg címének felírása.

- 5. A teljes szöveg újraolvasása.
- 7. A vázlatpont címének leírása.
- 3. A bekezdések tételmondatainak aláhúzása.
- 2. A szöveg bekezdéseinek újraolvasása.
- 8. Az adatok, kulcsszavak és -kifejezések, ok-okozati összefüggések lejegyzése.
- 1. A szöveg elolvasása a bekezdések beszámolásával.
- 4. Az adatok, kulcsszavak és -kifejezések kiemelése.

Minden jó helyre írt sorszám **1-1 pont**,
összesen 8 pont.

2. A színek

1. Színkeverés

A megfelelő vázlatpont **1 pont.**

Színek eredete: fény v. festékanyag, árnyalatok színkeveréssel

Összeadó színkeverés saját fényű tárgyak színe

RGB-színmodel: vörös + zöld + kék → egymáson fehér

↓

televízió, monitor, projektor

A bekezdés jegyzetelemei **1-1 pont**,
összesen 6 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

2. A vörös színről

A megfelelő vázlatpont **1 pont.**

RBG-ben a legnagyobb hullámhossz az infravörös mellett → melegség

szív, vér, hús → élet és szeretet (vörös rózsza)

Izgalomba hoz, stimulál (étteremben étvágycsináló)

Figyelemfelkeltő (veszélyjelző)

A vörös szőnyeg terítésének eredete

A bekezdés jegyzetelemei **1-1 pont**,
összesen 6 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

3. A zöld az élet színe

A megfelelő vázlatpont **1 pont.**

Tavaszi ↔ zöld penész

Szemnyugtató szín (Egyiptom zöld malachit)

Számítógép → irány a természet

Teltségérzet, nyugtat, élénkíti az idegeket

Egyensúly színe

A bekezdés jegyzetelemei **1-1 pont**,
összesen 6 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

4. A sárga napfényben, a tavaszi virágokban

A megfelelő vázlatpont **1 pont.**

Melegség, lelkesedés

Gyümölcsökben vasat, A- és C-vitamint jelez

Serkenti az agyi-, mentális funkciókat

A betegség színe: sárgaság,

hajók karanténjelző zászlója

A bekezdés jegyzetelemei **1-1 pont,**

összesen 5 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

Értékelés:

35–32 = kiváló, 31–28 = jó, 27–23 = közepes, 22–18 = elfogadható, 17–0 = nem megfelelő

Az Oscar-díj története

30–31. oldal

1. Nézzünk pár érdekességet a gála történetéből! (1. bekezdés utolsó sora)

A helyes aláhúzás **1 pont.**

2. Aláhúzendó:

minimum 40 percesnek kell lenniük, (2. bekezdés, 3–4. sor)

...az adott évben fizető közönség előtt is be kell mutatni. (2. bekezdés, 4–5. sor)

...legalább hét napig vetíteni kell egy Los Angeles-i [losz ándzseleszi] filmszínházban. (2. bekezdés, 6–7. sor)

Minden helyes bekarikázás **1-1 pont,**

összesen 3 pont.

3. A Ben Hur és a Titanic között 38 év. A Ben Hur és A király visszatér között 44 év. A Titanic és A király visszatér között 6 év.

Minden helyes összevetés **1-1 pont,**

összesen 3 pont.

4. Megoldási terv: $5 \cdot 270 = x$

Számítások: $5 \cdot 270$

$$\begin{array}{r} 10 \\ 35 \\ \underline{0} \\ 1350 \end{array}$$

Válasz: A bevétel 1.350 dollár volt.

A megoldási terv **1 pont,** a számítások **1 pont,** a válasz **1 pont,**

összesen 3 pont.

Megjegyzés: Előzetesen beszéljétek meg, hogy a matematikaórához hasonlóan készítsenek megoldási tervet, írásban számoljanak és adják meg a mondatszintű választ!

5. Francis Ford Coppola filmrendező. Keresztapa címmel folytatásos filmet rendezett. Ennek a második részét 1974-ben rendezte, ami Oscar-díjat kapott. Eddig ez az egyetlen folytatásos film, ami a legjobb film kategóriában Oscart nyert.

Minden információ **1-1 pont**,
összesen **7 pont**.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a szövegben.

6. Az Akadémiai Díj szobrát Margaret Herrick az Amerikai Filmakadémia első könyvtárosa nevezte el Oscarnak, mert Oscar nagybácsikája jutott az eszébe róla.

A helyes kapcsolat leírása **3 pont**.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a jegyzetben.

7. A számítás alapja a 2022-es év.

- 83 éve
- 2,38 m (238 cm)
- 500-ad része
- 52 szobrot.
- 200-zal.

Minden helyes számadat **1-1 pont**,
összesen **5 pont**.

Megjegyzés: Az első kérdésre a válasz évenként változik.

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

Véleményvezérek a világhálón

32–33. oldal

1. influenszer angol eredetű, influence [influenz], jelentése: befolyás, hatás. Azok az internetes személyiségek, akik tartalomgyártásukkal hatással vannak másokra, befolyásolni tudják követőik gondolkodását, véleményét, sőt vásárlási döntéseit is. Céljuk a minél nagyobb nézettség elérése.

Minden helyes szócikkem **1-1 pont**,
összesen **7 pont**.

Megjegyzés: Más szómagyarázat is elfogadható, de az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a szómagyarázatban. Jó, ha az *influence* szó kiejtése is megtalálható, hiszen ezt az értelmező szótárak is szokták közölni.

2. TikTok, Twitter, Facebook, Instagram, YouTube stb.

Minden helyes megnevezés **1-1 pont**,
összesen **4 pont**.

Megjegyzés: Természetesen más internetes platformok is elfogadhatók, de elég négyet írnia a tanulónak.

3. Influenzercsoportok	A tagok jellemzői
hírességek	valamilyen művészeti, tudományos, sport stb. területen már közismertek
gondolatvezetők	nagy szakértelemmel rendelkeznek egy adott területen vagy témában, az internetet használják a tekintélyük és befolyásuk növelésére
bloggerek, vloggerek	webnaplót írók, videókat megosztók
mikroinfluencerek	követőbázisuk 10–100 000 fő között van

Minden helyesen kitöltött rubrika **1-1 pont**,
összesen 10 pont.

Megjegyzés: Ha a jellemzőknél a 2. és a 3. sorban csak egy szerepel, fél pontot lehet adni.

4. Kezdj tartalmakat gyártani, amelyeket jelentess meg videó vagy blogcikkek formájában! Ezek bármiről szólhatnak, de olyan téma legyen, amelynek nagy a nézettsége és az olvasottsága. Minél többen kattintanak rá, annál több pénzed lesz, mert a nagy platformok fizetnek, ha népszerűsíted őket.

Minden megfelelő ismeret átadása **1-1 pont**,
összesen 5 pont.

Megjegyzés: Az egyetímástának tegező formában kell megfogalmazni a mondandót. Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a szövegben.

5. Bekarikázandók:

- túl sok időt tölt egyedül,
- rossz hangulatban van közvetlen az internet használata után,
- elmaradozik a közösségi és
- baráti programokról,
- veled szemben is zárkózott.

Minden helyes bekarikázás **1-1 pont**,
összesen 5 pont.

6. Várható vázlat:

1. Kik a véleményvezérek?
2. Az influenszerek csoportjai.
3. Hogyan lehetsz sikeres influenszer?
4. Az internetes zaklatás.

A megfelelő vázlatpont megfogalmazása **1-1 pont**,
összesen 4 pont

Értékelés:

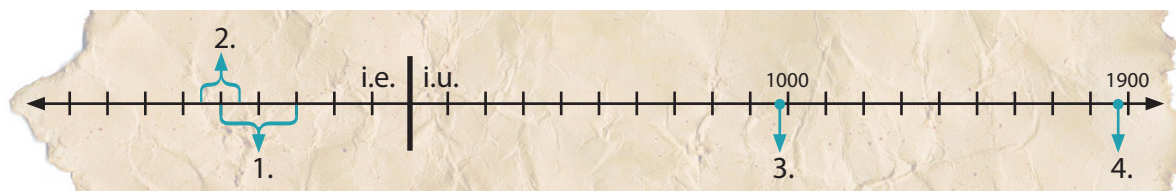
35–32 = kiváló, 31–28 = jó, 27–23 = közepes, 22–18 = elfogadható, 17–0 = nem megfelelő

1. Bekarikázandó:

- nagyon gyorsan elkészíthető,
- bárhol fogyasztható,
- viszonylag olcsó.

Minden jellemző helyes bekarikázása **1-1 pont**,
összesen 3 pont

2.

Megjegyzés: Segítségképpen előzetesen hívd fel a tanulók figyelmét, hogy fontos az időszak beosztásainak megválasztása! Javasold azt, hogy 5 mm 100 évet jelentsen! Remélhetőleg emlékeznek arra a történelemből, hogy az időszalonon 0 évet nem írunk, mert a Gergely-naptárban nincs 0. év, ezért az első évszázad 1. január 1-jén kezdődött és 100. december 31-ig tartott. Így az i. e. 4-5. század i.e. 301-től 500-ig tartott.

Az 1. és a 2. időszaknál két évszám közé esik a szakasz, ezért 2-2 pont a jó megoldás.

Minden megfelelő jelölés az időszalonon **1-1 pont**,
összesen 6 pont.

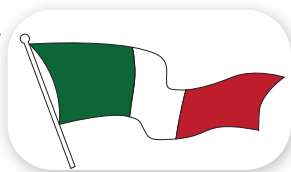
3. I. Umbertó olasz király felesége volt.

Margit királyné 1889-ben Nápolyba látogatott.

Raffaello Esposito róla nevezte el a pizzáját (Margit olaszul Margherita).

Minden megfelelő információ **1-1 pont**,
összesen 3 pont.

4.

A három megfelelő szín **1-1 pont**,
összesen 3 pont.

5. Ízlés szerint kell hozzáadni.

A helyes válasz **1 pont.**

6. A megkelt tésztát át kell nyomkodni, hogy *kimenjen belőle a levegő.*

A gyúródeszkát meg kell lisztezni, nehogy *leragadjon a tészta.*

A sűrített paradicsomot azért vízzel főzzük fel, hogy *hígabb legyen (ne legyen sűrű).*

A pizzát normál fokozaton sütjük, mert *a légkeveréses kiszárítja.*

Minden megfelelő kiegészítés **1-1 pont**,
összesen 4 pont.

Értékelés:

20–18 = kiváló, 17–16 = jó, 15–13 = közepes, 12–11 = elfogadható, 10–0 = nem megfelelő

1. A képregény az irodalom és a képzőművészet sajátos keveréke.

A helyes megfogalmazás 1 pont.

2. Bekeretezendő: a korábban napilapokban megjelenő három képkockás vicces történetek újrakiadásai voltak. (2. bekezdés, 2–4. sor)

A helyes bekeretezés 1 pont.

3. $27,9 \cdot 43,2$

1116

837

558

$1205,28 \text{ cm}^2 = 12,0528 \text{ dm}^2$

*A helyes számítás 2 pont, a helyes átváltás 1 pont,
összesen 3 pont.*

4. 1. – C) képregényhős és alkotója

2. – D) képregényhős és kiadója

3. – A) képregényhős és egyik alkotója

4. – B) a szerv, amely a cenzúrát végezte

*Minden helyes párosítás és kapcsolat 1-1 pont,
összesen 8 pont.*

5. A helyes sorrend:

2. A rajzoló megalkotja a képeket a szereplőkkel és a beállításokkal.

1. Az író felvázolja a történetet.

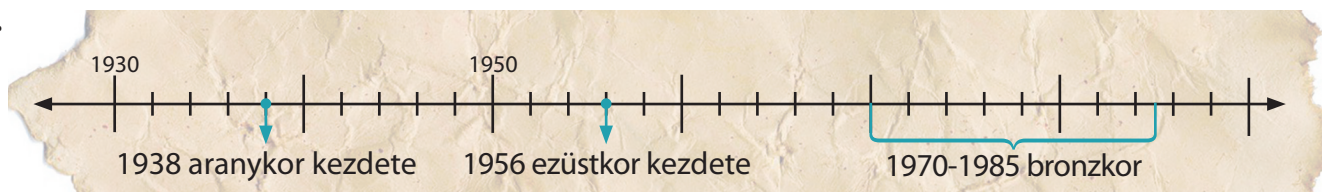
5. A színező beszínezi a fekete-fehér rajzokat.

4. A kihúzó pontosítja a rajzot.

3. A félkész képregényben az író kitölti a szövegbuborékokat.

*Minden helyes sorrend 1-1 pont, a hiányzó lépés pótlása 1 pont,
összesen 6 pont.*

6.

*Az időszak beosztása 1 pont,
az időpontok bejelölése 1-1 pont,
a korok megnevezése 1-1 pont,
összesen 8 pont.*

7. Az összefoglaló kötetek egy sorozat 6-10 számát gyűjtik egybe.

A helyes meghatározás 2 pont.

Megjegyzés: A fogalommeghatározásnak tartalmaznia kell a nemfogalmat (kötet), a fajfogalmat és a faji sajátosságokat (egy sorozat 6-10 száma) is.

8. 37 éve.

A helyes válasz 1 pont.

Megjegyzés: A számítás alapja a 2022-es év.

Értékelés:

30–27 = kiváló, 26–24 = jó, 23–20 = közepes, 19–16 = elfogadható, 15–0 = nem megfelelő

Megafauna

38–39. oldal

1. A cím várható fordítása: *Nagy, erős állatvilág, vagy Milliósoros nagyságú állatok egy területen*

Várható figyelemfelkeltő cím: *Hatalmas méretű állatvilág*

A cím – előtag és utótag – megfelelő fordítása 1-1 pont,

a figyelemfelkeltő cím 1 pont,

összesen 3 pont.

2. óriás, hatalmas, gigantikus, roppant nagy, gigászi

Minden helyes szinonima 1-1 pont,

összesen 5 pont.

3. Megatherium tömege: 4 t háromujjú lajhár tömege: 5,5 kg

hossza: 6 m hossza: 75 cm

4000 kg: 5,5 kg = 727,27 Az óriáslajhár tömege kb. 727-szer nagyobb.

600 cm: 75 cm = 8 Az óriáslajhár hossza 8-szor hosszabb.

A tömeg- és hosszadatok leírása 1-1 pont,

az összehasonlítás 1-1 pont,

összesen 4 pont.

4. Hatalmas súlyát nem bírták el a fák ágai. A hátsó lábaira állva, a farkára támaszkodva elérte a táplálékát.

Nem volt rá veszélyes ragadozó. Éjjel tudott aludni.

Minden egyes állítás 1-1 pont,

összesen 4 pont.

5. A Giganthopithecus magassága 3 m (300 cm) volt, egy mai fiatal férfié 180 cm. Tehát a majom kb. másfélszer volt magasabb. A testtömegük közötti különbség kb. 7-szeres a Giganthopithecus javára.

A magasságok és testtömegek értelmezése 2-2 pont,

összesen 4 pont.

6. A Giganthopithecus növényevő volt, főleg gyümölcsökkel táplálkozott. A klímaváltozás miatt az erdők szavanákká váltak, ahol nem talált táplálékot. Hatalmas étvágyát nem tudta kielégíteni. A megváltozott körülmények között gigantikus méretét nem tudta fenntartani.

Minden bizonyíték **1-1 pont**,
összesen 5 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a bizonyításban. A gyors volt az emésztése bizonyítékért + 1 pont adható. Ez az orangutánokról szóló részből következtethető ki.

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

A gyermekkori elhízás

40–41. oldal

1. 1975 és 2016 között 113 millióval nőtt az 5–19 évesek között a súlyproblémások száma.

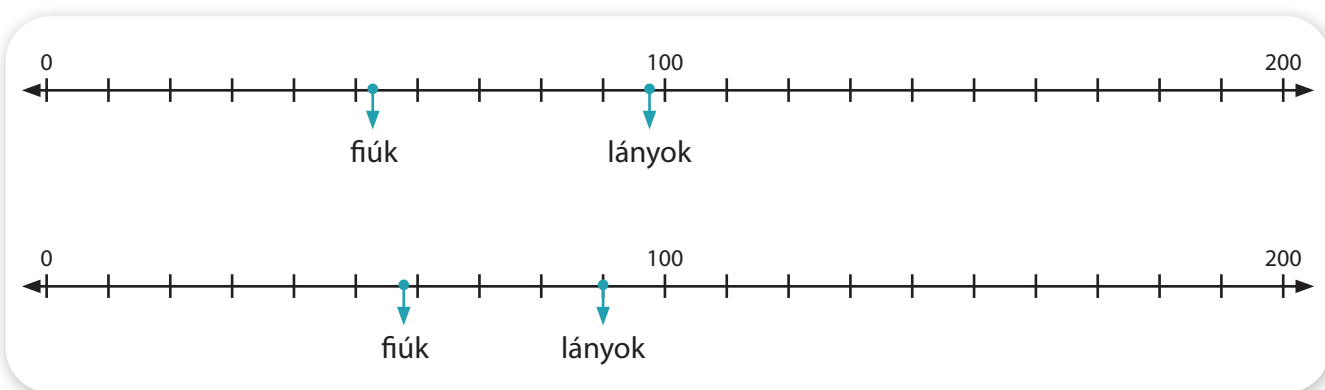
A helyes bizonyítás **1 pont.**

2. Felnőttkorban a testtömegindex kiszámításakor elosztják a testtömeget a testmagasság négyzetével méterben megadva. A gyermekeknél egy százalékos táblázat alapján határozzák meg. Azt vizsgálják, hogy a vele egykorú és magasságú gyerekek hány százalékának kisebb vagy nagyobb a testtömegindexe.

Minden megfelelő összehasonlítás-elem **1-1 pont**,
összesen 5 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a bizonyításban.

3.

A magyar fiúk túlsúlyosabbak és elhízottabbak, mint a lányok.

A két számegyenesen a lányok és a fiúk adatainak ábrázolása **1-1 pont**,
a következtetés levonása **1 pont**,
összesen 5 pont.

4. Bekarikázandók: depresszió, bulimia, anorexia, önbizalomhiány

Minden helyes bekarikázás **1-1 pont**,
összesen 4 pont.

5. Mindkettő étkezési zavarokkal kapcsolatos betegség. A bulimiás hirtelen nagy mennyiségű ételt fal fel, majd a szégyenérzete miatt, illetve hogy ne hízzon még tovább, saját magát hánytatja. Az anorexiás a végletekig koplal, miközben sokszor elhízottnak látja magát.

A helyes összehasonlítás 5 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell az összehasonlításban.

6. Szülői példamutatás, a gyerekek rendszeres orvosi vizsgálata, amely segít időben felfedezni a táplálkozási zavarokat vagy a túlzott súlygyarapodást, rendszeres testmozgás, a mozgás épüljön be a napirendbe.

Minden felsorolt dolog 1-1 pont,

összesen 5 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell a felsorolásban.

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

Állati féltékenység

42–43. oldal

1. A címben szereplő állati jelzőt kétféleképpen lehet értelmezni. Egyrészt vonatkozik a szövegben szereplő élőlényekre. A másik jelentése: különleges, nagymértékű.

A kétféle értelmezés 1-1 pont,

összesen 2 pont.

2. agglegényeit! Szüntelenül nőstények után járnak.

családapáit! Kitartanak a párjuk mellett.

hárempasáit! Több feleségük is van.

Minden jó jellemvonás 1-1 pont,

összesen 3 pont.

3. A hím eleve sok energiát fektet a territórium, az erőforrások, a nőstény védelmébe, esetleg az ivadék-gondozásba, így biztosnak kell lennie, hogy a saját utódait gondozza.

Minden jó indokért 1-1 pont,

összesen 5 pont.

Megjegyzés: Az aláhúzott kifejezéseknek szerepelniük kell az indoklásban.

4. Beírandó rövidítések soronként:

- H,
- I,
- I,
- H,
- I.

Minden jó megállapítás 1-1 pont,

összesen 5 pont.

5. Várható jegyzet:

3. Mikor hasznos az agresszivitás

Előnyök > hátrányok (sérülés, elvesztett energia, idő stb.)

Viselkedésformák → megakadályoz. a fiz.-i sérüléseket

↓

pl.: kakasok: erőfitogtatás → gyengébb feladja

Összecsapás célja: az egyensúlyi helyzetből való kibillentés

Megadó póz: elkerülni a harc eldurvulását, sebesülés elkerülése

↓

öröklött gátlás → nem öli meg a fajtársát

*A bekezdés vázlatpontja **1 pont**,
a kulcskifejezések rögzítése **1-1 pont**,
a jelek, rövidítések használata **1 pont**,
összesen 8 pont.*

Javaslat: Az értékelés szempontjait előre beszélj meg a tanulókkal!

Megjegyzés: A jegyzet minta. Ettől eltérő is lehet jó, de az aláhúzott szavak, kifejezések szerepeljenek benne!

6. Össze kell fogniuk. Több gondoskodást igényelnek a fejletlen utódok.

*Minden jó indok **1-1 pont**,
összesen 2 pont.*

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

Utazz éjszaka az Adriára!

44–45. oldal

1. Személygépkocsi: több órás út, araszolás a dugóban az autópályákon, vezetéssel járó stressz.

Repülőgép: hosszú ideig tartó reptéri várakozás, transzferek, a csomagok súlyának korlátozása.

*Minden hátrány **1-1 pont**,
összesen 6 pont.*

2. Horvátországban.

Tizenegy (11) helyen,

Perkovičban.

Öt (5).

*Minden helyes válasz **1-1 pont**,
összesen 4 pont.*

Megjegyzés: Csak a toldalékos alakokat tartalmazó válaszokat fogadd el, ha a kérdésfeltevés megköveteli a toldalékot!

3.

Minden bekarikázás **1-1 pont**,
összesen 8 pont.

4. A nők és a férfiak egy helyen tartózkodhatnak.

A helyes szómagyarázat **2 pont.**

5. Nagyobb kényelmet nyújt. Összenyithatók a fülkék. Bevetett ágyn várja az utasokat.

Minden megfelelő érv **1-1 pont**,
összesen 3 pont.

6. Megoldási terv: $[(49 \cdot 2) + (21 \cdot 2)] \cdot 2 = x$

Számítások: $49 \cdot 2 = 98$ $21 \cdot 2 = 42$ $98 + 42 = 140$ $140 \cdot 2 = 280$

Válasz: A négytagú család oda-vissza útja 280 €-ba kerül.

A megoldási terv és a számítások **1 pont**, a válasz **1 pont**,
összesen 2 pont.

Értékelés:

25–23 = kiváló, 22–20 = jó, 19–16 = közepes, 15–13 = elfogadható, 12–0 = nem megfelelő

Street workout

46–47. oldal

1. calisthenics: saját testsúllyal való edzés

street: utca

free: szabad

style: stílus

muscle-up: rúdba kapaszkodva felhúzza magát, majd csípőig kitolja

parkour: tereptárgyakon akrobatikus ugrálás

workout: edzés

Minden angol szó helyes jelentése **1-1 pont**,
összesen 7 pont.

2. guggolás, fekvőtámasz, húzódzkodás

Minden helyes felsorolás **1-1 pont**,
összesen 3 pont.

3. Az utcai edzéseken a saját testsúlyotokkal edzhettek. A saját korlátaitok ismeretében tudtok gyakorolni. Az izomzatotok fejlesztéséhez nem kellene gépek, súlyzók. Védettebbek az ízületek. Végig szabad levegőn lehettek.

Minden helyes érv **1-1 pont**,
összesen 3 pont.

Megjegyzés: Az utasításnak megfelelően elég három érvet megfogalmazni. Elfogadható a következő érv is: Nem kell fizetni érte.

4.

Utcai edzés		
Eszközök	Gyakorlat	Melyik izom erősödik?
sima rudak, vízszintes létrák, gyűrűk, bordásfalak, mászókötelek	<i>húzódzkodás</i>	<i>karizom</i>
<i>lépegetők</i>	le-fel lépkedés	<i>comb- és fenékizom</i>
<i>korlátok</i>	<i>fekvőtámasz</i>	mell-, vállizom

Minden helyes pótlás **1-1 pont**,
összesen 7 pont.

Megjegyzés: A comb- és fenékizom 2 pontot ér.

5. Erőnléti felmérés: húzódzkodás, fekvőtámasz és muscle-up gyakorlatok.

Szabad téren végzett erőelemek: húzódzkodás, tolózkodás stb. és free-style elemek: szaltók, ugrások.

Minden helyes magyarázat **2-2 pont**,
összesen 7 pont.

6. Mind a kettőt szabadtéren végzik. Az izmokat veszi igénybe. Vannak benne ugrások.

Minden helyes elem **1-1 pont**,
összesen 3 pont.

Értékelés:

30–28 = kiváló, 27–25 = jó, 24–20 = közepes, 19–16 = elfogadható, 15–0 = nem megfelelő